

HOVEDREGLERNE

A F

DEN HEBRAISKE GRAMMATIK

TILLIGEMED

FULDSTÆNDIGE CONJUGATIONS- OG
DECLINATIONS-TABELLER.

UDGIVNE

TIL BRUG VED SKOLE-UNDERVIISNINGEN

A F

JAC. CHR. LINDBERG,

MAGISTER ARTIUM.

K J Ö B E N H A V N.

PAA DEN WAHLSKE BOGHANDELINGS FORLAG.

TRYKT HOS FARBITIUS DE TENGNAGEL.

1 8 3 1.

F O R T A L E.

Da jeg allerede ved min temmelig udförlige hebraiske matik 1828 har givet dem en Veiledning, som kunne ør gaae videre i Sproget, har jeg ikke villet undslaae mig efter Fleres Önske, at udarbeide denne korte Veiledning, l alene til Skolebrug for de förste Begyndere, som paa Maade hverken behöve at anvende mere end fornöden i ning eller Tid paa den hebraiske Grammatik, indtil maatte føle Lyst og Kald til at trænge dybere ind i S

Da jeg tidligere, 1827, har udgivet udförlige he Conjugations- og Declinations-Tabeller, og disse for en Priis ere at erholde, vilde jeg ikke fordyre Bogen nye at lade dem optrykke; men forudsætter, at Enhver vil bruge denne Bog, tillige har disse Tabeller, skjö egentlig ere udarbeidede i en anden Hensigt, og vilde som de oprindelig havde været bestemte blot for Skoler savnet adskillige Stykker, som nu ere indlemmede i dem, alphabetisk Fortegnelse over Verba dupliciter irregularia, mixtae, Nominernes Former. Denne deres oprindelige Plan er derfor Skyld i, at de ikke ganske passe eftre Plan, hvorefter nu denne Grammatik er udarbeidet.

Skjöndt det maatte være mig en Hovedhensigt, at stille Grammatikens Hoved-Regler i al Korthed, har jeg med særegent Hensyn paa de Læsere, den er bestemt udförligere behandlet enkelte Punkter, som jeg af E ved falder Begyndere noget vanskeligere at fatte de Sammenhæng i og Grund til, f. Ex. om Vocaltegnene, vise Tilsætning, om Suffixa, om Stat. cstr.; derimod indskrænket de syntactiske Bemærkninger til de allerdigste Hoved-Regler, saameget hellere, som den til den he Undervisning i Skolerne bestemte Tid er alt for kor der i Almindelighed kan blive Leilighed til at læse Sig og Lærerne maae indskrænke sig til, under Læsningen flette nogle af de allernödvendigste Bemærkninger.

Deels for at lette Citationer af Grammatiken under Undervisningen, deels for at kunne vinde baade i Plads og i Lethed ved i en Analyse at henvise til den, har jeg betegnet alle Regler og Anmærkninger med forløbende Tal. Ved en snart forestaaende Udgave af min Analyse til Genesis vil denne Grammatik da baade blive lagt til Grund, og bestandig citeret efter disse forløbende Nummere.

Med den størst muelige Korthed har jeg stræbt at forbinde den Fuldstændighed, at ikke nogen nogetlunde almindelig Form i Sproget her savner sin Forklaring, og at ikke selv den sjeldneste Form, som findes i Genesis, som jeg forudsætter almindeligt læses af alle Begyndere i Danmarks og Norges Skoler, er blevet uoplyst. Dette særegne Hensyn til Skolernes Tarv har undertiden nødt mig til at gaae ind paa Enkeltheder i een Paragraph, uden at jeg har haft Anledning til det samme i en anden, og altsaa fremkaldt en Uligelighed i Behandlingen i denne Henseende. For Bogens Brugbarheds Skyld har jeg i alle saadanne Tilfælde agtet alene paa det Nyttige, uden videre at bekymre mig om jeg brød Lovene for den strænge systematiske Behandling.

Den Velvillie, man har skjænket mine tidlige grammatiske Arbeider, haaber jeg ogsaa dette Skrift, hvori jeg har stræbt, at lede Begynderne paa den letteste Maade til en grundig grammatisk Indsigt i Sproget, vil møde hos mine Landsmænd, hvem jeg overgiver det med det inderligste Ønske, at ogsaa dette maatte bidrage til at gjøre den hebraiske Undervisning i Skolerne kjær for Begynderne, og lette dem de Vanskelligheder, som en udførlig Grammatik synes at forøge for dem.

Rolighed, den 1te September 1831.

Jac. Chr. Lindberg.

INDLEDNING.

Det hebraiske Sprog er en Dialect af den *semitiske* Sprogsta hvortil høre følgende Sprog: 1) *Hebraisk*, 2) *Aramæisk* | *Syrisk* og *Chaldæisk*, 3) *Samaritansk*, 4) *Phönicisk*, 6) *Ar 6) Æthiopisk**).

Alle disse Sprog adskille sig fra vor Sprogstamme Rigdom paa Strubebogstaver; Vocalerne lade sig henføre Hovedlyd; Stamordet ligger sædvanlig i Verberne, der besta 3 Consonanter. Verberne have Rigdom paa Former for Pers Mangel derimod paa bestemte Former for flere Modi og Tem Genitivforholdet udtrykkes paa en særegen Maade; de fleste tikler ere egentlige Nomina. I Skrift afvige de deri fra Sædvane, at de skrives fra Höire til Venstre, og at Consonan alene skrives i Linien. Det Æthiopiske gjör en Undtag begge Henseender. — Til en grundig og fuldstændig gram Indsigt i disse Sprog er Kundskab i de øvrige vigtig, og so Hebraiske endog nødvendig.

Det hebraiske Sprogs første Skjebne **) er os ubekj det synes at være blevet uddannet i Canaans Land. Dets g Periode gaaer til det babylonske Exil, i hvilken de ældste J riske Skrifter, f. Ex. *Pentateuchen*, de helligste Prophetic Digterværker ere skrevne f. Ex. *Jesaias*, *Habakuk*. Efter I har Sproget tabt sin Reenhed, Digterne naae ikke de i Mynstre, Poesien er mere mat.

*) De semitiske Sprog kaldes ogsaa *orientalske*, *østerlandske*; dog henregner under den sidste Benævnelse flere asiatiske, den semitiske Sprogstamme kommende Sprog.

**) Om det hebraiske Sprogs Historie handle *Hetzels Geschichte der hebr. und Litteratur* 1776. *Wahls Geschichte der morgenl. Spr. und Litteratu* *Gesenii Geschichte der hebr. Spr. und Schrift* 1815.

Fra Exilet tabte Sproget sig som Folkesprog, og fra Makka-bærernes Tid uddøde det efterhaanden; det Aramaæiske havde fortængt det.

Var end den Kundskab i det hebraiske Sprog, som nogle lærde Christne i de første christelige Aarhunderder besad, f. Ex. *Origenes* og *Hieronymus*, ikke ubetydelig, skyldes det dog især *jødiske Lærde*, og deres ivrige Studium af det Gamle Testamente, at hebraisk Sprogkundskab saaledes blev bevaret, at den ved Videnskabernes Gjenfödelse kunde tilegnes af de Christne. I den nyere Tid har det hebraiske Sprogstudium kun vundet Lidet ved jødiske Lærdes Bestræbelser, men mere ved den større og mere udbredte Sprogkundskab, de Christne benyttede. En urigtig Anwendung af de beslægtede Dialecter, som i forrige Aarhunderde fremmede megen Vilkaarighed i det Gamle Testamentes Fortolkning, er i den nyere Tid for det meste forladt. Ogsaa i denne Henseende har *Gesenius* gjort sig fortjent af det hebraiske Sprogstudium.

Skjöndt det hebraiske Sprog altid hos os fundt grundige Dyrkere, er vor Litteratur dog ikke rig paa betydelige Hjælpe-midler til dette Studium. De grammatiske Arbeider, som ere udkomne i Modersmaalet, ere:

Weckherlins hebraiske Sproglære oversat (af Prof. *Thoring*) Leipzig 1798, 8vo.

Blochs hebraiske Sproglære 1802. Andet forøgede Oplag Kjöbenhavn 1819, 8vo. Recenseret i Theologisk Maanedsskrift af Pastor *Grundtvig* og Dr. *Rudelbach* 1 Bind Side 45. I Anledning af denne Recension skrev Prof. *Bloch*: Bemærkninger i Anledning af en Afhandling i det theologiske Maanedsskrift. Kjöbenhavn 1825. 4to. Svar herpaa læses i Theol. Maanedsskrift 4 Bind Side 132.

Rasmussens kortfattede hebraiske Sproglære Kjöbenhavn 1815, 8vo. Andet Oplag under Titel: Hebraiske Conjugations- og Declinationstabeller, samt Grundtrækene af den hebraiske Grammatik, 1821, 4to. Recenseret i Theologisk Maanedsskrift 1 Bind. S. 128.

ELEMENTAR-LÆRE.

§. 1.

Consonanterne.

(1) 1. Det hebraiske Alphabet bestaaer alene af Consonanter, som læses fra Höire til Venstre, og ere følgende:

Figur.	Navn.	Udtale.	Talværdie.	
א	Aleph	som Græk. Sp. len.	1	
ב	Bheth	bh	2	
ג	Ghimmel	gh	3	
ד	Dhaleth	dh	4	
ה	He	h	5	
ו	Vav	v	6	
ז	Sajin	s, ds	7	
ח	Cheth	hh, ch i Struben	8	
ט	Tet	t	9	
י	Jod	j	10	
כ	som Endebogstav	Chaph	ch, kh	20
ל	Lamed	l	30	
ם	Mem	m	40	

§. 1. CONSONANTERNE.

Figur.		Navn.	Udtale.	Talværdie.	
ג	som Endebogstav	Nun	n	50	
ס		Samech	s	60	
ׂ		Ajin	Et Strubebogstav, der dan- nes ved at drage Aanden ned i Struben, og har Lyd omtrent som g. Af de Nyere udtales det ikke.	70	
פ	— — —	Phe	ph	80	
ׂ	— — —	Zade	z, ts	90	
ׂ		Kuph	k, q	100	
ׂ		Resch	r udt. fra Struben	200	
ׂ		Sin	s	oprindelig	300
ׂ		Schin	sch	eet Bogstav.	
ׂ		Thau	th	400	

(2) Anm. 1. Bogstaverne ג ה ו ב, der i Enden af Ord have denne særegne Form, kaldes *Endebogstaver*.

(3) Anm. 2. Da man ikke ved Enden af en Linie maa dele et Ord, bruger man at forlænge nogle Bogstavers Figur, for at udfylde den tomme Plads. De Bogstaver, som kunne modtage denne længere Form, ere ת ח ר ל ב ת ה.

(4) Anm. 3. Af Consonanterne bemærkes følgende Classer: Læbebogstaver ב ב ב; Ganebogstaver ג ג ג; Tandbogstaver ש ש ש; Tungebogstaver מ מ מ; Strubebogstaver (Gutturaler) ע ע ע; Adspirater צ צ צ; Hvilebogstaver (literæ quiescibiles) נ נ נ; og flydende Bogstaver ר ר ר.

(5) 2. *Vocalerne* betegnedes oprindelig ikke, fordi Alphabetet var et Stavelses-Alphabet, saa at b f. Ex. ikke alene betegnede b, men ogsaa ba, be, bi, bo, bu; og ב kunde da læses ban, ben, bin, bon, bun. For at undgaae den Fleertydighed, som denne Skrivemaade nødvendig medførte, brugte man allerede meget tidlig diacritiske Tegn, f. Ex. ק ב פ læses kabar, han begravede; men ק ב פ læses keber, Grav. Dog ere saadanne Læsetegn rimeliggvis snart blevne afløste af Vocalbogstaverne א, ע, ו, י, som bruges ligefrem som Vocal-Betegnelse, א for en Vocal af A-Lyd, ע for E- og I-Lyd, ו for O- og U-Lyd; f. Ex. ב א ban; dog blev der endnu Usikkerhed nok tilbage, da f. Ex. ב א kunde

§. 1. CONSONANTER, VOCALER o. s. v.

læses baade bon, og bun, indtil denne efter gradvise Tillæg af Læsetegn og virkelige Vocaltegn fuldkommen forsvandt ved *Masorethenes* fuldstændige Vocalsætning.

(6) 3. Skulde Vocalbetegnelsen blive fuldstændig, var det ingenlunde nok, at indføre Brugen af tre Vocaltegn, istedetfor de tre Vocalbogstaver; thi da havde man næsten Intet vundet, ved at omskifte Vocalbogstaverne med Vocaltegnene; men istedetfor hvert Vocalbogstav maatte der indføres saamange Vocaltegn, som der laae forskjellige Lyd i dette. Dette have ogsaa hine jødiske Lærde (før 6 Aarh. efter Chr.) virkelig gjort, og derfor indfört Brugen af følgende tre Classer af Vocaltegn, efter de tre Hovedlyd, nemlig:

A-Lyd (א).	E- og J-Lyd (א, א).	O- og U-Lyd (ו, ו).
א Kamez	א Zere	ו Cholem ה eller ו
א Patach	כ Segol	א Kamez catuph כ
ׂ Segol	ׂ Chirek magnum צ	ׂ Schurek צ
	ׂ Chirek parvum צ	ׂ Kibbuz צ

(7) 4. Den Maade, hvorpaa Vocaltegnene saaledes efterhaanden indførtes, gjorde nu Brugen af Vocalbogstaverne overflodig; men i Skriftsproget beholdtes de alligevel, skjöndt deres Udtale ikke alene nu laae i, men endog var bestemt ved Vocaltegnet; naar f. Ex. ב א skulde læses ben, og det tilsatte Vocaltegn altsaa viste, at א her stod, for at angive E-Lyden, var denne egentlig paa en dobbelt Maade betegnet, naar man skrev ב א, baade ved א og ved א, og dog maatte man naturligviis ikke udtale Vocalen dobbelt, ikke læse been. Derfor siger man om Vocalbogstaverne, at de hvile, det er, deres Udtale ligger i, og er bestemt ved det foregaaende Vocaltegn.

(8) Anm. 1. Vocaler, som höre til samme Vocalclasse, kaldes beslægtede baade med hinanden, og med Vocalbogstavet; saaledes er Cholem beslægtet med Vocalen Schurek, og Vocalbogstavet Vav.

(9) Anm. 2. Diphthonger findes ikke i Sproget. Et Vocalbogstav efter en ikke beslægtet Vocal er altid Consonant.

(10) Anm. 3. En Vocal kaldes fuldstændig skrevet, naar Vocalbogstavet følger, f. Ex. ב א; men ufuldstændig skrevet, naar Vocalbogstavet ikke følger; den kaldes reen, naar Vocalbogstavet hverken følger eller

skulde følge; men *ureen*, naar et følgende Vocalbogstav er udeladt; saaledes har **בָּבָק** et *reent Kamez*, fordi det ikke staaer istedet for **בָּבָק**, men **בָּבָק** et *ureent Kamez*, fordi det staaer istedetfor **בָּבָק**.

(11) 5. Under enhver Consonant, som skulde höres i Udtalen (*ikke hviler i en Vocal*), satte Masoretherne et (.), som kaldes *Schva* eller *Chateph*, dog ikke under Endehogstavet, undtagen i **תְּ**, eller naar Ordet ender paa to vocallöse Consonanter, f. Ex. **תְּמִימִינִים**, **בְּרִכָּה**, **תְּמַלֵּךְ**.

(12) 6. *Schva* er altsaa blot et Tegn paa, at en Consonant skal udtales *uden Vocal*, det har altsaa ikke selv nogen Lyd; men da haarde Consonant-Forbindelser i alle Sprog nøde til at udtale dem med en kort Hjælpelyd, höres ogsaa denne ofte, hvor *Schva* staaer. Man pleier derfor at sige, at *Schva* under saadanne Omstændigheder udtales som et kort *E*, og man gjør Forskjel paa et *hvilende Schva* (*Schva simplex quiescens*), som i Enden af en Stavelse ikke höres i Udtalen, f. Ex. **אָבָּדָתָה** (*abadta*) og et *hörligt Schva* (*Schva simplex mobile*), paa hvis Plads der i Begyndelsen af et Ord eller Stavelse höres en kort Hjælpelyd, som *E* f. Ex. **לְבָקָר** (*k'tol*).

(13) Anm. *Schva* staaer i Begyndelsen af en Stavelse og höres altsaa i Udtalen i følgende 3 Tilfælde: 1) efter en lang Vocal, 2) efter et andet *Schva* og 3) under et Bogstav, som har Dagesch forte, f. Ex. **קָטָן**, **יָקָרָן**, **קָטָן** (*ka-t'lū*, *jik-t'lū*, *kit-t'lū*).

(14) 7. Imidlertid hörtes denne Lyd ikke altid som et kort *E*, men undertiden som et kort *A*, eller *O*. Masoretherne satte i saadanne Tilfælde den korte Vocal ved Siden af *Schva* (*Chateph*) og deraf opstod det *sammensatte Schva*, som dog næsten forekommer alene ved Gutturalbogstaverne. Man har altsaa endnu at lægge Mærke til *Chateph Patach* (—); *Chateph Segol* (—) og *Chateph Kamez* (—) f. Ex. **אָמֹד**, **לְכֹל**, **אָנִי** (*amod*, *ekol*, *aani*); dog ere disse Lyd ligesom det enkelte *Schva* mobile blot uvilkaarlige *Hjælpe-Lyd*, og ikke *virkelige Vocaler*.

(15) 8. Naar Gutturalbogstaverne **מ**, **ם**, **ם** (No. 22.) staae i *Enden af Ord*, og den foregaende Vocal ikke er af *A*-Lyd, höres *foran* dem en meget kort *Hjælpe-Lyd*, som et *A*,

hvilket skrives *under* Endeboogstavet, og kaldes det *stjaalne Patach*, (*P. furtivum*), f. Ex. **גָּבוֹאָה**, **רוֹאָךְ**, **שָׁמוֹאָךְ**, (*gaboahh*, *ruach*, *schamoagh*) hvilket dog ikke heller er en *virkelig Vocal*, eller danner en Stavelse.

(16) 9. Af Læse-Tegnene mærkes:

1. *Et Punkt midt i et Bogstav*, som er

(17) a. *Dagesch lene*, der alene sættes i de adspirerede Bogstaver (**בְּגָדְפָתָה**), for at vise, at de skulle udtales *uden Adspiration*, i følgende Tilfælde 1) efter enhver sammensat Stavelse, 2) i Begyndelsesbogstavet af en Sætning, og 3) i Endeconsonanterne, naar Ordet ender paa to vocallöse Consonanter, eller et laant Patach og *Schva*, f. Ex. **אֲלָבָדָתָה**, **בְּרִאָשָׁוּתָה**, Gen. 1. 1. **אֲלָבָדָתָה**, **בְּרִאָשָׁוּתָה**.

(18) b. *Dagesch forte* sættes i alle Consonanter, der ikke ere *Gutturalbogstaver*, som et Abbreviations-Tegn, for at give tilkjende, at en Consonant skal læses *dobbelt*; men af adspirerede Bogstaver borttager det tillige Adspirationen, fordi det altid indeslutter et *Dagesch lene* i sig; f. Ex. **וְמִ** for **וְמָה** (*imo* for *immo*) **וְלִ** for **וְלִי** (*med Dagesch lene i det andet **ו***; smlgn. ogsaa No. 17, 1.).

(19) Anm. 1. Staaer et Punkt i et adspireret Bogstav, da er det *Dag. forte*, hvis der gaaer en *Vocal*, men *Dag. lene*, hvis der gaaer en *Consonant* eller et *Schva* foran, f. Ex. **עֲזָבָה** (*Dag. forte*); **עֲזָבָה** (*Dag. lene*).

(20) Anm. 2. Skulde *Dag. forte* staae i Enden af Ord eller i Enden af Stavelser, eller i Gutturalbogstaver, udelades det ofte, f. Ex. **בְּ**, **וְ**, **וְ** for **בְּ**, **וְ**, **וְ**, **וְ**.

(21) Anm. 3. *Dagesch forte* kaldes det *nödvendige*, naar det enten erstatter et udeladt Bogstav (*Dag. f. compensativum*), eller indeholder Kjendemærket paa en vis Form (*Dag. f. characteristicum*); f. Ex. **לְבָקָר** for **לְבָקָר** for **לְבָקָר**; **לְבָקָר**, men det *euphoniske*, naar det har sin Grund i Vellyden. Herunder hører det *forbindende Dagesch forte* (*Dag. forte conjunctivum*), som sættes i Begyndelses-Consonanterne af et Ord, naar det er nøie forbundet med det foregaaende, som ender paa en enkelt Stavelse; f. Ex. **לִי** **נִדְרָעָה** (*nadartal li*). Ord, som saaledes ere forbundne, sammentrækkes ofte til eet; f. Ex. **מְמֻמָּךְ** for **מְמֻמָּךְ** (*Gram. §. 4.*)

(22) c. *Mappik* sættes alene i **ה**, som Endebogstav, naar det skal udtales lydeligt (*er mobile*) f. Ex. **מְפַמֵּךְ**.

(23) 2. *Raphe* (˘) sættes over et Bogstav, for at gjøre opmærksom paa, at et Dagesch eller Mappik med Flid er udeladt; f. Ex. קָרְבָּלָה Ex. 9, 19 for קָרְבָּלָא.

(24) *Makkeph* er en Linie, som tjener til at forbinde to eller flere Ord, som höre nøie sammen, f. Ex. מִזְמָרָה. Ved denne Forbindelse mister det foregaaende Ord Tonen.

(25) 4. *Metheg* (—) sættes paa venstre Side af Vocalen under Linien, een eller flere Stavelser foran Tonen, og danner en Modvægt imod Accenten i Ordet, da det giver tilkjende, at Vocalen tilbørlig skal udtales. Det staaer baade ved *lange* og *korte* Vocaler; men i Stavelsen foran Tonstavelsen kan det alene staae ved *lange* Vocaler; f. Ex. קָאַתְלָע ka-t'lu ikke kaat-lu; fordi (—) som *aa* er en kort Vocal. Imellem en kort Vocal, og det deraf dannede sammensatte Schva, staaer altid Metheg, f. Ex. בְּנֵי.

(26) 10. Foruden disse Læsetegn findes endnu i det G. T. en Mængde *Accentter*, som ere satte deels under, deels over, men sjeldent i Linien. Hensigten af disse Tegn er: a) at vise, hvor Tonen ligger i Ordet, b) at tilkjendegive Ordenes grammatiske Forhold til hinanden i Sætningen, og mueligt c) at angive Tonefaldet under Skrifternes Afsyngning i Synagogerne.

(27) 11. Den Nyte, Accenterne kunne gjøre selv Begyndere i Sproget, bestaaer deri

a) at de vise Tonens Plads i hvert Ord, i det de staae i Tonstavelsen, hvorfed det bliver mueligt at adskille nogle Ord, som ellers skrives eens; f. Ex. בְּשָׂרֶה de förete fangen, בְּשָׂרֶה de vendte tilbage, b) at Bekjendtskab med nogle faae Accentter giver den samme Veiledning i Oversættelsen, som *Distinctions-Tegnene* i andre Sprog. I denne Henseende mærkes, at *Silluk cum Soph Pasuk* (:-), som staaer ved Enden af hvert Vers, omrent svarer til Punktum; at *Athnach* (˘), som forekommer i Midten af hvert Vers, kan sammenstilles med Semicolon; *Sakeph katon* (—) og *Tiphcha* (—) med vort Komma. (Gram, §. 6. Chrest. Hebr. vol. 11 Diss. de accentuologia Hebr.)

(28) 12. Disse større Accentter staae altsaa i den sidste Tonstavelse af Sætningen (i *Pausa*), hvor man i Oplæsningen dvæler noget, og hvor Vocalen altsaa ofte udtales *længere*. Dette er Grunden til *Vocal-Forlængelsen* ved disse Accentter.

(29) Anm. 1. For at kunne læse med Sikkerhed maa man endnu lægge Marke til følgende:

(30) 1. Med Punktet over w er *Cholem* sammensmeltet, saa at w skal læses osch, naar det foregaaende Bogstav mangler Vocal eller Schva; w skal læses so, naar det selv mangler Vocal eller Schva, og w staaer under lignende Omstændigheder enten for os eller scho; f. Ex. שְׁמֹרָה, אֲשֶׁר, שְׁבָרָה (schomer, chosech, sone, jirpos.)

(31) 2. ɔ er i Almindelighed *Schurek*; men hvis der gaaer Vocal eller Schva foran og følger, er det ɔ med Dag. forte, f. Ex. אַוְרָה (ivver) ligeledes er i almindeligiis *Cholem*, men naar der er Vocal eller Schva under, maa det læses ov, og vo, naar det foregaaende Bogstav har Vocal eller Schva; f. Ex. קַוְקָה, אַוְן (koveka, avon).

(32) 3. Figuren (—) er i Almindelighed *Kamez*, og kun i følgende Tilfælde er det *Kamez catuph* (det korte aa):

(33) a. i en sammensat Stavelse, som ikke har Tonen, altsaa 1) naar et Schva følger, 2) naar det følgende Bogstav har Dag. forte og 3) i en sammensat tonlös Endestavelse. Skal der i disse Tilfælde alligevel læses *Kamez*, maa der staae Metheg ved Siden af (—). F. Ex. שְׁאָם, שְׁאָמָר, שְׁאָמָרָה, קְרָבָה, קְרָבָה, וְאָבָדָה, וְאָבָדָה, (schaamrah, schamra, abduh, abda, chaaneni, baattim, vajaschaab.)

(34) b. i en enkelt Stavelse, naar enten *Chateph Kamez* eller et andet *Kamez Chatuph* følger. Da staaer Metheg altid hos; f. Ex. אַהֲרוֹן (ahaaloh).

(35) Anm. 2. I det G. T. forekommer endnu en Deel Mærkeligheder, mest af kritisk Oprindelse, hvorfed de vigtigste er *Ch'tib* og *K'ri*. Der findes nemlig Ord, som antyde en dobbelt Læsemaade, saaledes, at Consonanterne staaac af den ene (og ældre), som kaldes *den Skrevne* (*Ch'tib*), men Vocalerne af den anden, der ofte indeholder en Forklaring over den ældre og vanskeligere, og kaldes *den Læste* (*K'ri*). f. Ex. קְרִיָּה, hvoraf *Ch'tib* er usikker, men *K'ri* er יְהִי. (Gram. §. 7).

(36) Anm. 3. I grammatiske Skrifter bruges (—) som Pausalt Tegn, — eller — som Tontegn og — eller — som Abbreviations-Tegn, f. Ex. לְמַדְתָּן, נְמַדְתָּן, מְלַדְתָּן, (Lamed He.)

§. 2.

Om Stavelser og Tonen.

(See hebr. Grammatik §. 8. 9.)

(37) 1. Ethvert Ord har saamange Stavelser, som det har virkelige Vocaler; hverken Schva mobile, eller det sammensatte Schva eller Patach furtivum danner nogen Stavelse; altsaa er ^{אָלֵהֶת} ^{עַמְדָה} Eenstavelsesord.

(38) 2. En Stavelse er *enkelt*, naar den ender paa en Vocal eller et hvilende Bogstav; men *sammensat*, naar den ender paa en lydelig Consonant; f. Ex. יִם, תְּבִשֵּׁת; בְּ, רִקְבָּרְתִּיר.

(39) *Anm.* En enkelt Stavelse har regelmæssig en *lang*, og en *sammensat* en *kort* Vocal, men Tonstavelsen gjør ofte Undtagelse herfra.

(40) 3. Ingen Stavelse begynder med en Vocal, men altid med en Consonant. Derfor findes aldrig *Sammenstød af to Vocaler*, og hvor det ved Sammensætninger skulde blive Tilfældet, undgaaes det ved at udelade den første Vocal; f. Ex. אָל, אָל, דְּבָרִים, דְּבָרִים *af* דְּבָרִים *og* —.

(41) *Anm.* For at kunne dele Ordene rigtig i deres Stavelser, mærkes, at en Consonant med Schva quiescens (efter en kort Vocal) hører til foregaende, men med Schva mobile til den efterfølgende Stavelse; f. Ex. יְלַחַד, יְלַחַד, יְלַחַד (*jik-t'lu*, *ka-t'lu*, *kit-t'lu*).

(42) 4. Den Stavelse, der har Accenten, har Tonen, som oftest ligger paa den sidste, sjeldnere paa den næstsidste*), men aldrig paa den tredie sidste Stavelse.

(43) 5. Tonen ligger paa næstsidste Stavelse a) i alle Ord, som have en laant Vocal i sidste Stavelse (i alle segolerede Former No. 85) b) i Former af Nomina, Pronomina og Partikler, som have הַ paragogicum; c) i Former af Nomina og Verber, som have Suffixa levia; יְהִי, יְהִי, יְהִי, יְהִי; d) i Former af Verber, som endes paa Afformative ^{הִ}, ^{יִ}, ^{וִ} og ^{חִ} og e) i regelmæssige Verber i Conjugationen *Hiphil*, i Verba יְ and שְ i *Kal*, *Niphil* og *Hiphil* og i שְ tillige i *Hophal* ogsaa foran

* I Grammatiken er Tontegnet altid sat ved de Ord, som have den paa næstsidste Stavelse; hvor Tontegnet — eller — eller — mangler, er Tonen altsaa paa sidste Stavelse.

Afformative ^{הַ}, ^{יִ}, ^{וִ} og ^{חִ}. F. Ex. עֲלֵה, עֲנֵר, קְלֵבָה; סְבוֹ, נְכוֹרָה, אֲבִינוֹא, קְטַלֵּת, קְטַלְנִית, אֲלֵה, לְלֵדוֹת.

(44) 6. Tonen kan flyttes fra sin *oprindelige* Plads, fra sidste til næstsidste Stavelse 1) naar en betonet Stavelse umiddelbart efter ester, og Ordene ere forbundne; 2) i nogle Future, naar Vav conversivum futuri eller לְ נִגְמָן gaaer foran, og 3) i Pausa, især naar Tonstavelsen skulde begynde med to Consonanter; f. Ex. לְלֵךְ יָמֵר af גְּלַךְ, גְּלַךְ; בְּנֵה שִׁיר for בְּנֵה שִׁיר, הַאֲכֵל לְלֵךְ קְלֵבָה for קְלֵבָה, קְלֵבָה, לְלֵךְ.

(45) 7. Tonen flyttes derimod fra sin oprindelige Plads fra næstsidste til sidste Stavelse, eller endog over paa et *følgende Ord*, 1) ved ה conversivum præteriti; 2) ved følgende Makkepk; 3) ofte ved Tillæg af Afformative, Suffixer, paragogiske Bogstaver og i Statu constructo, og 4) i Pausa, naar Tonen oprindelig har været paa sidste Stavelse; f. Ex. אֲלֵהֶת יְשֻׁבָּרָךְ, אֲלֵהֶת יְשֻׁבָּרָךְ, כָּל יְמִין כָּל יְמִין for כָּל יְמִין, כָּל יְמִין, אֲלֵהֶת יְשֻׁבָּרָךְ, אֲלֵהֶת יְשֻׁבָּרָךְ, כָּל יְמִין;

§. 3.

Consonanternes Forandringer.

(See hebr. Gramm. §. 10.)

(46) 1. De Forandringer, som Stameconsonanterne kunne lide, ere: 1) Forvexling, 2) Omsætning, 3) Assimilation, 4) Bortkastelse og Tilsætning.

(47) 1. *Forvexling* bestaaer i, at Bogstaver, som höre til samme Organ-Classe, kunne staae istedetfor hinanden, f. Ex. צְפָנָה ^{צְפָנָה} *raabe*.

(48) 2. *Omsætning*, som bestaaer i, at Bogstaver for Vellydens Skyld skifte Plads indbyrdes, finder især Sted ved sibilende Bogstaver (Tandbogstaverne) og ה; for Exempel מְשֻׁנָּה for מְשֻׁנָּה.

(49) 3. *Assimilation*, som bestaaer i, at en Consonant umiddelbart foran en anden Consonant, forandres til samme

Bogstav som denne*), finder oftest Sted med Bogstavet **ו**, naar det staaer i Enden af en Stavelse (vocallöst), eller har en laant Vocal, men ogsaa i enkelte Exemplar med Bogstaverne **ח ר נ מ ת**; f. Ex. **וְתִן** (א: תִּתְן) for **וַיְתִן**; **לְהֹתֵר** for **מְהֹרֶר**.

(50) *Anm.* Der gives ogsaa Tilfælde, hvor et Bogstav har assimilert sig, ei som sædvanligt med den følgende, men med den foregaaende Consonant, f. Ex. **חָרָךְ** for **חָרָךְ**.

(51) 4. *Bortkastelse* af et Bogstav finder især Sted med Vocalbogstaver og flydende Bogstaver baade i *Begyndelsen* (Aphæresis), i *Midten* (Syncope) og i *Enden* af et Ord (Apocope); f. Ex. **לְפָנָים**, **מִחְרָב**; **לְאֶלְעָזָר**; **לְאָבָה**; for **לְפָנָקָה**, **מִחְרָבָה**; **לְאֶלְעָזָרָה**; **לְאָבָהָה**.

(52) *Anm.* 1. Et Bogstav, som bortfalder ved Aphæresis, maa regelmæssig have Schwa under sig, og ved Syncope foran sig; men den Vocal, som stod under det Bogstav, der faldt bort ved Syncope, drages hen til det foregaaende Bogstav.

(53) *Anm.* 2. Hvilebogstaverne bortkastes især naar de staae vocallose i Begyndelsen af en Stavelse, eller med en ikke beslægtet Vocal efter en sammensat Stavelse; f. Ex. **בְּשָׁבֵךְ** for **בְּקָוִם**, **בְּשָׁבֵךְ** for **בְּקָוִים**.

(54) 5. *Tilsætning* af en Consonant for Vellydens Skyld kan finde Sted saavel i Begyndelsen (Prosthesis), som i Midten (Epenthesis) og i Enden af Ord (Paragoge) f. Ex. **בְּקִיאָה**, **בְּקִיאָה**, **בְּקִיאָה**, **בְּקִיאָה**; **אַתְּמָהָה**, **אַתְּמָהָה**; **אַתְּמָהָה**; **בְּקִיאָה** for **בְּקִיאָה**, **בְּקִיאָה** for **בְּקִיאָה**, **בְּקִיאָה** for **בְּקִיאָה**.

§. 4.

Uforanderlige Vocaler.

(Hebr. Gramm. §. 13.)

(55) 1. De Vocaler ere *uforanderlige*, hvori et beslægtet Vocalbogstav hviler (**אַ-**, **יַ-**, **וַ-**, **רַ-**, **נַ-**) eller skulde hvile; f. Ex. **בְּאַבָּד**, **בְּאַבָּד**.

(56) 2. Uforanderlig er enhver Vocal, hvorpaa Dag. forte følger eller skulde følge; eller som staaer i en sammensat Stavelse, naar den følgende Stavelses Vocal er *uforanderlig*; f. Ex. **צְדִיקָה**, **צְדִיקָה**; **תְּרִירָה** for **תְּרִירָה**; **מְלִכְתָּה** for **מְלִכְתָּה**.

* Som *immitio*, *colligo* for *inmitio*, *coulico*.

§. 5. VOCAL-FORANDRINGER.

§. 5.

Vocalernes Forandringer, som en Følge af Tonens eller Stavelsernes Forandring.

(Hebr. Gram. §. 14.)

(57) 1. En *lang* Vocal gaaer over til en beslægtet kort i en *sammensat* Stavelse, som mister Tonen (enten efter No. 44 eller No. 45); f. Ex. **גְּנַעֲשֵׂת** af **גִּנְעָלָה**; **כְּלִיּוֹת** af **כִּלְיָה**.

(58) *Anm.* 1. Her forkortes (**—**) til (**—**), (**—**) til (**—**) og (**—**) til (**—**); men faaer *Endeconsonanten* i den sammensatte Stavelse tillige Dagesch forte, da forkortes (**—**) til (**—**) og (**—**) til (**—**); f. Ex. **אַתְּ**, **אַתְּ**.

(59) *Anm.* 2. Forandres den *sammensatte* Stavelse, i det den mister Tonen, tillige til en *enkelt*, da maa den lange Vocal enten beholdes, eller ganske bortkastes; f. Ex. **עַלְמִים**, **עַלְמִים** af **עַלְמָה**.

(60) *Anm.* 3. En lang Vocal bliver undertiden opløst i den beslægtede korte, og et følgende Dag. forte; f. Ex. **בְּלָקְשָׁה** for **בְּלָקָה**.

(61) 2. En *kort* Vocal forandres til en beslægtet *lang* 1) naar en sammensat Stavelse bliver til en enkelt; 2) naar et følgende Dag. forte er udeladt (No. 20), og 3) i Pausa; f. Ex. **בְּמִקְדָּשָׁה** for **בְּמִקְדָּשָׁה**; **בְּמִקְדָּשָׁה** for **בְּמִקְדָּשָׁה**.

(62) *Anm.* 1. Naar et følgende Dag. forte er udeladt, forlænges (**—**) til (**—**) og (**—**) til (**—**); f. Ex. **בְּלָקְשָׁה** for **בְּלָקָה**.

(63) *Anm.* 2. I Pausa forlænges (**—**) til (**—**), naar det oprindeligt har været (**—**); f. Ex. **עַזְבָּה** af **עַזְבָּה**, oprindeligt **עַזְבָּה**.

(64) 3. Vocaler bortkastes ganske i følgende Tilfælde; 1) i Fleerstavelsesord bortkastes af *enkelte* Stavelser *een* foranderlig Vocal, naar Tonen flyttes *een* Stavelse, men *tvende*, hvis den flyttes *to* eller *flere* Stavelser; 2) alle *laante* Vocaler falde bort, naar de ikke længere ere fornødne for Udtalen; og 3) ved *Sammenstød af to Vocaler* bortkastes den første tilligemed det Bogstav, som hviler i den, f. Ex. **דְּבָרִים**, **דְּבָרִים**, **קְשָׁלָה**, **קְשָׁלָה** af **דְּבָרִים**, **דְּבָרִים**; **גָּלָל**, **גָּלָל**; for **גָּלָל** for **גָּלָל**; **מְלִיכִים**, **מְלִיכִים** for **מְלִיכָה**.

(65) *Anm.* Ved Tonens Flytning er (**—**) og (**—**) undertiden forandret til (**—**) og (**—**); f. Ex. **לְבָבָה**, **לְבָבָה**.

§. 6.

Vocal-Forandringer, som en Følge af Gutturalbogstaverne og Hvilebogstaverne Egenskaber.

(Hebr. Gram. §. II—12.)

(66) 1. Gutturalbogstaverne שׁ חׁ תׁ וׁ fordobles ikke formedelst deres vanskelige Udtale; skulde der altsaa staae Dag. forte i dem, maa det udelades, og den foregaaende Vocal bliver da oftest forlænget, eller der sættes Metheg hos; f. Ex. תְּחִרְבָּה for תְּחִרְבָּתָה.

(67) 3. Da Gutturalerne lettest udtales med en Vocal af A-Lyd, forandres enten enhver Vocal ved dem til (—) eller (˘); eller שׁ, חׁ og תׁ i Enden Ord antage et Patach furtivum, dersom den foregaaende Vocal ikke kan forandres; f. Ex. שַׁמְּשׁ, חַיְּצֵן, רַחֲמֵן, תַּלְמֵד for שֶׁמֶשׁ, חֶמֶן, רֶחֶם, תֶּלֶם.

(68) 3. Gutturalerne have sædvanligt et sammensat Schva istedetfor et enkelt; f. Ex. מְשֻׁמְדָּה, בְּלָא, אֲלָא, אֲשָׁלָה, תְּמִימָן for שְׁמֻמְדָּה, בְּלָא, אֲלָא, אֲשָׁלָה.

(69) Anm. 1. Gutturalerne הׁ, מׁ og נׁ med (—) forandre ofte en foregaaende Vocal til A-Lyd til (˘) især i Fleerstavelses-Ord; f. Ex. תְּהִרְיוֹם for תְּהִרְיוֹת.

(70) Anm. 2. Valget af det sammensatte Schva under Gutturalen retter sig efter den Vocal, som ligger i Stavelsen; men i Begyndelsen af Ord foretrække הׁ, מׁ og נׁ (—), men סׁ (˘); f. Ex. תְּהִרְיוֹת for תְּהִרְיוֹת.

(71) Anm. 3. Bogstavet נׁ har følgende Egenskaber tilfældes med de øvrige Gutturalbogstaver: 1) det fordobles ikke; Dag. forte udelades og den foregaaende Vocal forlænges altid; 2) det foretrækker A-Lyden, og forandrer ofte en foregaaende Vocal til (—), men antager aldrig Patach furtivum; 3) det har temmelig ofte et sammensat Schva for det enkelte, og næsten altid (˘); f. Ex. יְבָרֵךְ; יְרָא; בְּרָהָה for בְּרָהָה; יְרָא; בְּרָהָה.

(72) 4. Da Hvilebogstaverne נׁ יׁ וׁ וׁ ofte ophøre at være Consonanter, især naar de skulde staae med Schva foran eller under sig, og bringes til at hvile, foregaar der en Forandring, som snart nærmest rører Hvilebogstavet selv, snart nærmest Vocalen, som er i Stavelsen. Derfor bemærkes:

(73) a. Dersom den Vocal, som er i Stavelsen er beslægtet med Hvilebogstavet, hviler dette simpelthen i denne, eller dens

tilsvarende lange Vocal; f. Ex. בָּקָר for בָּקָם; בָּקָר for בָּקָר for בָּקָר (kom for kaom for kavom, see No. 64, 3).

(74) 6. Men dersom Vocalen, som er i Stavelsen, ikke er beslægtet med Hvilebogstavet, da kan Forandringen skee paa en dobbelt Maade, i det 1) enten Vocalen forandres til en saadan Vocal, hvori Hvilebogstavet kan hvile; eller 2) hvis Vocalen er nødvendig Kjendemærke for Formen (er i sidste Stavelse) da ombyttes Hvilebogstavet med et andet, som kan hvile i Vocalen; f. Ex. בְּנִי bliver til בְּנִי, חֲזִקְנִי; בְּנִי bliver til בְּנִי og dette til בְּנִי (No. 64, 3.)

(75) Anm. 2. Hvilebogstaverne (Literæ quiescibiles) kunne staae paa en tredobbelts Maade, nemlig 1) enten som Consonanter (Literæ mobiles) saa at de höres i Udtalen, og have altid Vocal eller Schva under sig; eller 2) de kunne hvile, naar de ikke höres i Udtalen, fordi deres Udtale ligger i og er bestemt ved Vocalen, og de have da hverken Vocal eller Schva under sig; eller 3) de ottere, naar de staae vocallose i Enden af Ord, efter et vocallost, eller hvilende Bogstav; dog finder dette sidste Tilfælde i Hebraisk kun Sted med נׁ; f. Ex. בְּנִי, בְּנִי, בְּנִי; וְגַדְעָן, וְגַדְעָן, וְגַדְעָן.

(76) Anm. 2. Hvilebogstaverne hvile altid i beslægtede og lange Vocaler, kun נׁ gjør herfra en Undtagelse, da det kan hvile i næsten alle Vocaler; f. Ex. בְּנִי, בְּנִי, בְּנִי, בְּנִי, בְּנִי, og נׁ, som i Enden af Ord hviler i forskjellige Classer af Vocaler.

(77) Anm. 3. I Enden af Ord hviler נׁ altid, undtagen naar det har Mappik (No. 22).

(78) Anm. 4. Efterat et Bogstav er bragt til at hvile, finder i nogle faae Exemplarer etter en Oplösning Sted med Bogstavet נׁ, saa at dette igjen bliver mobile; f. Ex. תְּמִימָן for תְּמִימָה.

(79) Anm. 5. Hvilebogstaver, med hvilke der efter No. 72 skulde foretages en Forandring, blive aldeles bortkastede efter No. 53, naar de ikke kunne bringes til at hvile efter de ovenfor givne Regler (No. 73 og 74.)

§. 7.

Nye tilkomne Vocaler.

(Hebr. Gram. §. 15.)

(80) 1. I Begyndelsen af et Ord kunne Hebræerne ikke udtale to vocallose Consonanter; derfor antages under den første

en *laant* Vocal, som altid er *kort*, og som i Almindelighed ikke beholdes længer, end Udtalen gjør det nødvendig. Altsaa

(81) a. Et enkelt Schva foran et *andet* i Begyndelsen af et Ord, forandres til (—), ved Gutturaler til (—), sjeldent til (—); f. Ex. נִמְלָא, נַחֲרֵה, נֶטְמָה for נִמְלָא, נַחֲרֵה, נֶטְמָה.

(82) b. Et enkelt Schva foran et *sammensat* i Begyndelsen af et Ord forandres til det sammensatte Schvas korte Vocal; f. Ex. נָעַמְדָ, נָאַלְמָד for נָעַמְדָ, נָאַלְמָד.

(83) c. Et *sammensat* Schva foran et *enkelt* i Begyndelsen af et Ord, forandres til den korte Vocal, hvoraf det selv bestaaer; f. Ex. נָרְקָא for נָרְקָא.

(84) *Anm.* I Midten af et Ord gaaer et *sammensat* Schva foran et enkelt enten over til den korte Vocal hvoraf det bestaaer, eller til et enkelt Schva; f. Ex. נָרְקָא for נָרְקָא.

(85) 2. I *Enden* af et *Ord* kunne Hebræerne vel udtale *to vocalløse Consonanter*; f. Ex. נְבָב; men for at undgaae den Haardhed i Udtalen, som denne Consonant-Forbindelse foraarsager, have de oftest antaget en *Hjælpvocal*, som almindeligt er (—)*, ved Gutturaler (—), ved Jod (—); men er *Vav* eller *Jod* Endebogstav, hviler dette i *Chirek*, og hiint i *Schurek*; f. Ex. נְבָב, נְבָב, נְבָב, נְבָב for נְבָב, נְבָב, נְבָב, נְבָב, נְבָב.

(86) *Anm.* 1. Alle Ord, som have en laant Vocal i sidste Stavelse, kaldes med eet Navn *segolerede*.

(87) *Anm.* 2. At Ord have segoleret Form, kjendes i Almindelighed let deraf, at de have Tonen paa næstsidste Stavelse.

(88) *Anm.* 3. Undertiden sættes i Begyndelsen af et Ord istedetfor det *sammensatte* Schva den tilsvarende lange Vocal, hvilket er almindeligt i Syrisk (per Syriasmum); f. Ex. בְּלָקָה for בְּלָקָה.

(89) 3. En nye Stavelse opstaaer ogsaa i *Pausa*. Naar Tonstavelsen nemlig begynder med to Consonanter, antages den lange Vocal, som enten selv, eller hvis beslægtede korte før har været i Stavelsen; f. Ex. בְּלָקָה for בְּלָקָה af נְבָב.

(90) *Anm.* Dersom Tonstavelsen begynder med to Consonanter, forandres et enkelt Schva til *Segol* og et *sammensat* Schva til den beslægtede *lange* Vocal i segolerede Ord af Formerne: בְּרִי, אֲרִי, יְלָה; f. Ex. בְּרִי, אֲרִי, יְלָה.

* Man sammenligne hermed *Barn* og *Karl* i vort Sprog.

TALENS DELE.

I. Artiklen og Pronomina.

§. 8.

Artiklen.

(Hebr. Gram. §. 16.)

(91) 1. Den bestemte *Artikel*, som er uforandret ved forskjellig Genus, Numerus og Casus, sættes foran Ordene, og skulde egentlig hedde נְהָ; men נְ assimilerer sig altid med det følgende Bogstav (No. 49). Artiklen hedder altsaa ה med *Patach* og følgende *Dagesch forte*; f. Ex. תְּלִילָה, תְּלִילָה for תְּלִילָה; תְּלִילָה for תְּלִילָה.

(92) 2. Foran *Gutturaler*, som ikke taale *Dagesch forte* (No. 66) faaer Artiklen (—), eller *Vocalforlængelsen* udebliver, især foran ה og ח: f. Ex. שָׁמָעָה; שָׁמָעָה; שָׁמָעָה.

(93) *Anm.* Dag. forte udelades af vocalløse Bogstaver, især af ה og ח, uden at den foregaaende Vocal forlænges; f. Ex. קְרִיאָה.

(94) 3. Foran *Gutturalerne* ה, ח og ט med (—), faaer Artiklen (—), undtagen foran Eenstavelsesord (No. 69); f. Ex. קְרִיאָה, קְרִיאָה.

(95) *Anm.* Naar *Præfixerne* ב, כ, ל skulde sættes foran et Ord med Artikel, udelades denne, og de træde i dens Vocal (No. 51) f. Ex. בְּחָרָב, בְּלָקָה, בְּלָקָה, בְּלָקָה, בְּלָקָה.

§. 9.

Pronomina personalia og possessiva.

(Hebr. Gram. §. 17. 18. Hebr. Conjung. og Decl. Tabeller S. 1.)

(96) 1. Det hebraiske Sprog har ikke *possessive* Pronomina i egentlig Forstand, men bruger i deres Sted altid Genitiverne af de personlige Pronomina. De sige altid *vores Huus*, ikke *vort Huus*; *pater tui*, *mater tui*, ikke *pater tuus*, *mater tua*.

(97) 2. *Nominativerne* af de personlige Pronomina ere som i andre Sprog særskilt staaende Ord (*Pronomina separata*); men *Genitiverne* (der tillige tjene som Pron. poss.) og *Accussativerne* ere blot forkortede Former, som hænges til Enden af det Ord, som styrer dem, og kaldes derfor *Suffixer* (*Pronomina suffixa*).

(98) 3. Disse Suffixer kunne være styrede af et *Nomen* (være *Genitiv* eller svare til Pron. possessiva) eller af et *Verbum* (være *Accusativ*). Derfor kaldes *Genitiverne* af de personlige Pronom. *Suffixa nominum*, og *Accusativerne* *Suffixa verborum*.

(99) 4. Enten Substantivet, som styrer Genitivet af de personlige Pronomina (til hvilket Suffixet skal lægges) er *Singularis* eller *Pluralis*, var egentlig uden Indflydelse paa Suffixets Form; f. Ex. *Eders* hedder אֶדֶר, og denne Form beholdtes egentlig enten man siger *Eders Konge*, eller *Eders Konger* אֶדֶרִים og אֶדֶרִות. Imidlertid sammensmeltede saaledes *Plural-Endelsen* med Suffixet, at det nu ikke mere kan adskilles derfra; og Suffixerne fik altsaa en særegen Form, naar de lagdes til Nomina i *Pluralis*. Altsaa maa man gjøre Forskjel paa Suffixer, som lægges til Nomina i *Singularis* (*Suffixa nominum singularium*) og dem, som lægges til Nomina i *Pluralis* (*Suffixa nominum pluralium*).

(100) 5. *Suffixa nominum pluralium* have gjerne יְ- foran sig, hvilket oprindelig er den *Plural-Endelse Mosculinerne* have, naar de styre et Genitiv (staae i *Statu constructo*); men Vocalen er saa ofte sammensmeltet med Suffixets oprindelige Form, at et foransat יְ- er det almindelige Kjendemærke paa et *Suffixum nominum pluralium*; f. Ex. יְ-ם, יְ-ת, יְ- ה ere *Suffixa nominum singularium*, יְ-יְ-ם, יְ-יְ-ת, יְ-יְ- ה ere *Suffixa nominum pluralium*.

(101) Anm. Skjöndt Suffixerne have en særegen Form, naar de lægges til *Pluralia*, vedblive de ligefuldigt være Substantiver, som altsaa ikke i Genus retter sig efter det Nomen, de styres af (lægges til), men efter det, i hvis *Plads* de staae.

(102) 6. Naar *Suffixa nominum Singularium* og *Suffixa verborum* lægges til Ord, som endes paa en *Consonant*, have de selv i Almindelighed en Bindevocal, enten af *A-Lyd* eller *E-Lyd*. Saaledes opstaae da Formerne יְ-נָ-יְ-, יְ-נָ-יְ-, יְ-נָ-יְ-.

(103) Anm. *Suffixa verborum* som have Bindevocal af *A-Lyd*, lægges til Former af *Præteritum*, som ende paa en *Consonant*, og de, som have Bindevocal af *E-Lyd* til Former af *Futurer* og *Imperativer*, som ende paa en *Consonant*; f. Ex. יְ-לַבֵּשׁ, יְ-לַבֵּשׁ.

(104) 7. Foruden de almindelige Former af de personlige Pronomina, som ere anførte i Tabellerne pag. 1. findes nogle særegne Suffixa verborum, som ere opstaaede ved en Sammensætning med et epenthetisk Nun (No. 54). Disse ere:

Sing. 1 pers. com. יְ-וָ- for יְ-וָ- mig.

2 — m. יְ-ךָ-חָ-בָ- for יְ-ךָ- dig.

3 — m. יְ-הָ- for יְ-הָ- ham, den.

3 — f. יְ-הָ- for יְ-הָ- hende, den, det.

Plur. 1 — com. יְ-וָ- for יְ-וָ- os.

(105) 8. Suffixerne יְ-בָ-ם, יְ-בָ-ת, יְ-בָ-י, og יְ-בָ-יְ-ם, יְ-בָ-יְ-ת, kaldes *Suffixa gravia*, og bevirke en større Vocal-Forandring ved de Nomina og Verber, de lægges til; alle de øvrige Suffixer, som alle have Tonen paa Bindevocalen, kaldes *Suffixa levia*.

(106) Anm. 1. Nogle *Pronomina separata* have særegne Former i Pausa, nemlig יְ-אָ- and יְ-אָ- jeg blive til יְ-אָ- og יְ-אָ-; יְ-אָ- og יְ-אָ- du blive til יְ-אָ- and יְ-אָ-.

(107) Anm. 2. I Pentateuchen er יְ-אָ- com. gen. Hvor det forekommer som *Foem.* have Masoretherne antydet dette ved at sætte Vocalerne af יְ-אָ-. Det skrives derfor יְ-אָ-, men maa læses יְ-אָ- (Ch'tib) eller יְ-אָ- (Kri). See No. 35.

(108) Anm. 3. Sjeldent er יְ- udeladt af *Suffixa nominum pluralium*; f. Ex. יְ-יְ-תָ- for יְ-יְ-תָ-.

(109) Anm. 4. *Suffixa nominum singularium* findes undertiden lagte til Substantiver med *Plural-Foemenin-Endelsen*; f. Ex. יְ-לַבֵּשׁ.

(110) Anm. 5. Meget sjeldent ere *Suffixa nominum pluralium* lagte til Substantiver i *Singularis*; f. Ex. יְ-יְ-לַבֵּשׁ.

§. 10.

Övrige Pronomina.

(Hebr. Gram. §. 20.)

(111) 1. *Pronomina demonstrativa* ere:Sing. m. **הַ**, **הָ**, **הֵ** *denne*.f. **הָ**, **הָ**, **הֵ**, **הֶ** *denne, dette*.com. **הָ**, **הָ** *denne, dette*.Plur. com. **הֵ**, **הָ**, **הָ**, **הָ** *disse*.(112) *Anm.* 1. Istedetfor demonstrative Pronomina bruges under tiden 3die Person af det personlige Pronomen med den bestemte Artikel; f. Ex. **הָ**.(113) *Anm.* 2. Baade **מִ** og **וּ** bruges for det *relative* Pronomen, og ere da uforandrede i de forskjellige Kjön og Numeri.(114) 2. *Pronomen relativum* hedder i alle Genera og Numeri **אֲלֹאת** og i de sildigere Skrifter **אֲ** eller **וְ** med følgende Dag. forte, eller **וְ**.(115) 3. *Pronomina interrogativa* ere:Sing. com. **אֲ** *hvo*.foem. **אֲ**, **אֲ**, **אֲ** *hva*.(116) *Anm.* 1. **אֲ** bruges om levende Væsener baade som *Masc.* og *Foem.* saavel i Sing. som Plur., **אֲ** bruges om livløse Ting.(117) *Anm.* 2. **אֲ** er den almindelige Form i Foemenin; **אֲ** bruges naar det er forbundet med et følgende Ord ved Makkeph eller Dag. forte conjunctiv (No. 21); f. Ex. **אֲ**-**חַ**; det kan da ogsaa sammensmelte med det følgende Ord og hedder **אֲ**; f. Ex. **אֲ**; **אֲ** bruges foran **וּ**, **וְ** og **וְ** med (—); f. Ex. **אֲ**-**וְ**.(118) 4. *Pronomina indefinita* ere:**אֲ** *en Vis, Een,***אֲ** *Nogen, Noget.***אֲ** *(dannet af de Foregaaende) en Vis, Nogen.***אֲ** *Noget (det bruges med Negat. **אַ** og betyder *Intet.*)*

2. VERBER.

§. 11.

Verbernes Inddeling.

(Hebr. Gram. §. 21.)

(119) 1. *Verberne* ere i det semitiske Sprog den vigtigste Taledeel, af hvilke alle Ord *grammatisk* (d. e. naar man blot tager Hensyn paa Formen) kunne udledes. Verbet bestaaer i Almindelighed af 3 *Stamconsonanter* (Radicaler). *Grundformen* ligger i 3 Pers. Sing. masc. i Præt.; f. Ex. **בָּאֵךְ** *han har dræbt.*(120) *Anm.* 1. De Bogstaver, som ikke høre til Ordets Stamme, men kun tjene til at danne en vis Form, kaldes *servile*. Alle de Bogstaver, som kunne være servile, indbefattes i de Ord **אַלְפָ בָּמְ**.(121) *Anm.* 2. Et Verbum, som har tre Stamconsonanter, kaldes *triliterum*; de som have 4 eller flere Stambogstaver kaldes *quadrilatera*, *plurilitera*, og de, som kun have to faste Stamconsonanter, kaldes *bilitera*.(122) 2. Verberne deles med Hensyn til deres *Afstamning* i *Primitiver*, der selv ere oprindelige Stamord og *Derivater*, der enten ere afledede af et andet *Verbum* (*derivata verba*) eller af et *Nomen* (*denominativa*); f. Ex. **בָּאֵךְ**; **לִיְקָהֵן**, **לִיְקָהֵן** *høre af* **אַ** *Öre.*(123) 3. Med Hensyn til *Flexionen* deles Verberne i *regelmæssige* og *uregelmæssige*; men de kaldes i den hebraiske Grammatik kun da *uregelmæssige*, naar Afgivelsen træffer selve *Stamconsonanterne*.(124) *Anm.* Af denne Grund henføres *Guttural-Verberne* til de *regelmæssige*, fordi al Afgivelse i dem alene rører *Vocalerne*.(125) 4. De *uregelmæssige* Verber kunne afgive fra den almindelige Flexions-Maade, enten fordi en af Stambogstaverne ved Assimilation eller Sammentrækning *bortfalder*, og de kaldes

verba imperfecta; eller fordi en af Radicalerne er et Hvilebogstav, og de hedde da *verba quiescentia*.

(126) *Anm.* Et Verbum kaldes dobbelt uregelmæssigt (dupliciter irregulare), naar tvende Radicaler foraarsage Uregelmæssighed.

§. 12.

Conjugationerne.

(Hebraisk Gram. §. 22).

(127) 1. Ved *Conjugation* forstaaer man i andre Sprogs Grammatik en vis Maade, hvorpaa Verber danne deres Personer, Tempora, Modi, og man siger f. Ex. at det latinske Sprog har fire Conjugationer, fordi *amo* t. Ex. ikke danner sit Imp. Conj. paa samme Maade, som *moneo*, eller *lego* eller *audio*. I denne Betydning af Ordet har det hebraiske Sprog kun *een* uddannet Conjugation.

(128) 2. Men i de semitiske Sprogs Grammatik, forstaaer man ved *Conjugationer* forskjellige Classer af *aflerede* Verber, saa at man kalder *Stamverbet* første Conjugation, og regner nu saamange Conjugationer til, som Sproget har Maader, hvorpaa *aflerede Verber* kunne dannes; som om man i Latin vilde sige, at *amo*, *facio* vare første Conj., fordi de ere Stamord; *factito* den anden, *facesso* den tredie o. s. v. Jo rigere altsaa et Sprog er paa Former af *aflerede Verber*, desto rigere er det paa Conjugationer i den Betydning.

(129) 3. I Hebraisk findes i Almindelighed en *activ*, *passiv* og *reflexiv* Form af hver Conjugation.

(130) 4. *Passivernes Kjændemærke* er i Almindelighed O- eller U-Lyd i første i Forbindelse med A-Lyd i anden Stavelse. *Reflexiverne* have Stavelsen חַנְאָן foran sig.

(131) *Anm.* Med Mærke-Bogstavet n i de reflexive Conjugationer foregaar der dog undertiden nogen Forandring, da det 1) assimilerer sig med Verbets første Radical, naar denne er n, w eller m; 2) eller omsættes med den, hvis den er et Litera sibilans; og 3) forandres, naar det er blevet omsat med y, til u (Gram. §. 28, 2); f. Ex. יְהִי מִתְחַדֵּר; חַנְאָן תַּחֲזִק for מִתְחַבֵּר; מִתְשַׁלֵּר; חַנְאָן תַּחֲזִק.

(132) 5. De vigtigste Conjugationer ere:

	Activ.		Passiv.		Reflexiv.
1. Kal (Paal)	לְפָאֵל		— —		— —
2. Niphal	לְפָאַנְהֵל		— —		— —
3. Piel	לְפָאַלְהֵל	Pual	לְפָאֵל	Hithpael	לְפָאַנְהֵל
4. Hiphil	לְפָאַרְבֵּנְהֵל	Hophal	לְפָאַרְבֵּנְהֵל		— —

Sjeldnere forekomme:

5. Poel	לְפָאֵוֵل	Poal	לְפָאֵוֵל	Hithpoel	לְפָאַנְהֵל
6. Pilel	לְפָאַלְבֵּל	Pulal	לְפָאַלְבֵּל	Hithpalel	לְפָאַנְהֵל
7. Pilpel	לְפָאַלְבֵּל	Polpal	לְפָאַלְבֵּל	Hithpalpel	לְפָאַנְהֵל

(133) *Anm.* Conjugationen *Piel*, *Pual* og *Hithpael*, som har Dag. forte i mellemste Radical, kaldes *conjugatio gravis*. I Modsætning hertil kaldes den første Conjugation *Kal* (כָּל) d. e. den *letlydende*. Iovrigt have Conjugationerne deres Navne: *Paal* (en Benævnelse der dog næsten aldrig bruges for *Kal*) *Niphal* o. s. v. af Verbet נְהָל, der først brugtes som Paradigma, i det hver Conjugation benævnes saaledes, som dette Paradigma hedder i 3 pers. sing. masc. Præterit.

§. 13.

Modi, Tempora, Numeri, Personer.

(Hebr. Gram. §. 23. Conjug. Tabel. p. 2—3.)

(134) 1. Det hebraiske Sprog har egentlig ingen Tempora, men følgende *Modi*: Indicativ, Conjunctiv, Imperativ, Infinitiv og Particium; men Indicativ kaldes sædvanlig *Præteritum* og Conjunctiv *Futurum**).

(135) *Anm.* Hvorledes enkelte Tidsforhold og Modi endnu ved nogle særegne Former af Præteritum og Futurum kunne betegnes, oplyser deels den følgende Paragraph deels Syntaxis.

(136) 2. *Infinitivet* har to Former: *Infinitivus absolutus*, der bruges adverbialiter, som Latinernes Ablativ Gerundium, og *Infinitivus constructus*, der bruges, naar Verbet styrer et Object.

(137) 3. *Particium Kal* har baade en activisk Form (Part. *benoni*) og en passivisk (Part. *Paul*).

* Denne Talebrug er ogsaa, for at undgaae Forvirring, her altid beholdt, som den almindelige.

(138) 4. *Imperativ* mangler i alle passive Conjugationer.

(139) 5. Grundformen ligger altid i 3 Person sing. masc. i *Præteritum*. Heraf dannes *Imperativ*; og *Infinitiv. constr.* ligner i Almindelighed dette. Af Imperativet dannes altid *Futurum*, ved at sætte ּ foran, og *Participium* oftest ved at sætte ֿ foran. F. Ex. *Præt.* נִמְצָא, נִמְצָא; *Imp.* og *Infin. constr.* נִמְצָא, נִמְצָא; *Futur.* נִמְצָא (for נִמְצָא No. 81) נִמְצָא; *Part.* נִמְצָא.

(140) *Anm.* 1. *Participium Kal* og *Niphal* slutter sig i alle Verber til *Præteritum*, og dannes ikke ved et foransat ּ. I nogle uregelmæssige Verber i *Hiphil* dannes *Participium* ogsaa af *Præteritum* ved et foransat ּ. Ved *Participets* Dannelse kommer altid en lang Vocal i sidste Stavelse.

(141) *Anm.* 2. Naar *Futurum* eller *Participium* dannes af Imperativ — eller i de passive Conjugationer af *Infinitiv* — og dette har *Conjugations-Mærket* ּ foran sig, bortfalder dette ved Syncope (No. 52); f. Ex. נִמְצָא for נִמְצָא.

(142) *Anm.* 3. I Tabellerne Pag. 2 ere Hovedformerne af de regelmæssige Verber fremstillede i de almindeligste Conjugationer, for at lette Oversigten af Modi og Tempora.

(143) 6. I Verberne findes tvende Numeri: *Singularis* og *Pluralis*, men ingen *Dualis*.

(144) 7. Personerne ere tre, for hvilke der gives forskjellige Former for *Masculin* og *Feminin*, undtagen altid i første Person, og i *Præteritum* i tredie Person Plur. *Imperativ* har kun anden Person.

(145) 8. Personerne dannes ved at lægge til Verbets Grundform forkortede Former af personlige Pronomina, enten i Begyndelsen af Ordet, *Præformativer*, eller i Enden af Ordet, *Afformative*.

(146) *Anm.* Disse *Præformativer* og *Afformative*, som afgive det bestemte Kjendemærke baade paa Person, Numerus, Tempus og Modus i Verberne, ere fremstillede i Tabellerne Pag. 3.

(147) 9. Tillæg af *Præformativerne* bevirket ikke nogen Vocal-Forandring i Verbalformen, de føies til, fordi de ikke have *Tonen*; men selv kunne de foran et vocalløst Bogstav faae en laant Vocal (No. 81-83), eller foran *Conjugations-Mærket* ּ bevirket

Bortkastelsen af dette (No. 51, 52, 141); f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא for נִמְצָא.

(148) 10. De *Afformative*, som ikke have *Tonen*, bevirke ikke heller nogen Vocal-Forandring i Verbalformen, de føies til; f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא. Men have Afformativeerne *Tonen*, foraarsage de Vocal-Forandring; derfor mærkes:

(149) a. Afformativerne ּ, ּ og ּ bevirk bestandig, naar de have *Tonen*, at den foregaaende Vocal bortkastes; f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא.

(150) b. Afformativerne ּ og ּ bevirk alene i Conjugationen *Kal* Bortkastelse af den næstsidste Vocal, naar den er foranderlig; f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא.

(151) c. I *Participierne* bortfalder (—) altid foran Afformativerne ּ, ּ og ּ, men (—) beholdes; f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא.

(152) d. Ved Tillæg af Afformativet ּ forandres i *Particip.* og *Infin.* i sidste Stavelse (—) og (—) til (—) og ּ og ּ til (—), men i næstsidste bortfalder enhver foranderlig Vocal, skjøndt Tonen ikke flyttes (No. 384); f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא.

(153) e. I første og anden Person i *Præteriterne* forandres altid et foregaaende (—) og i *Hiphil* (—) til (—) foran Afformativerne, skjøndt Tonen bliver uforandret; f. E. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא.

(154) *Anm.* Afformativerne ּ, ּ og ּ have altid *Tonen*, undtagen 1) i *Hiphil*, naar ּ er indskudt foran sidste Radical; 2) i Verba ּ og ּ i *Kal*, *Niphal* og *Hiphil* og i ּ tillige i *Hophal*, og 3) ofte i Pausa; f. Ex. נִמְצָא, נִמְצָא; נִמְצָא, נִמְצָא.

§. 14.

Særegne Former af Præteritum, Futurum, Imperativ.

(Hebr. Gram. §. 24.)

(155) 1. Naar der foran en Person af *Præteritum* sættes ּ (*Vav conversivum præteriti*), dannes derved en relativ Verbalform med *Futuri* Bemærkelse, og *Tonen* lægges oftest paa sidste

(167) *Anm. 3.* Som sjeldne Former i Conjugationen Kal mærkes: **תַּיִלְלָה** for **תַּיִלֵּה**, Part. act. foem. af **תִּלְלָה** med den oprindelige Eenstavelses-Form, istedetfor den *segolerede* (No. 85) og **תַּיִלְלָה** med Praef. **וְ** i 3 plur. foem. Fut. istedetfor Verberne ellers altid have Praef. **וְ**.

§. 16.

Conjugationen Niphal.

(Hebr. Gram. §. 26. Conjug. Tabell. pag. 4 og 30).

(168) 1. Niphal er dannet af en Inf. Form i Kal **לִבָּקֶה** ved at sætte **בְּ** foran; men i *Præt.* bortfalder **בְּ** ved Aphæresis og **לִבְקֹה** bliver (efter No. 81) til **לִבְקָה**; i *Imp.* og *Inf.* derimod beholdes **בְּ**, men **בְּ** assimilerer sig med første Radical, alsaa **לִבְקָה** for **לִבְקְבָּה**; *Futurum* hedder **לִבְקֹה** for **לִבְקְרָה**, og *Participium* dannes af *Præt.*, og bliver (efter No. 140) til **לִבְקָה**. Former i Niphal kjendes altsaa lettelig i *Præteritum* og *Participium* paa et foransat **בְּ**, i *Inf.* *Imp.* og *Futurum* paa et Dagesch forte i første Radical.

(169) 2. Skjöndt Niphal i sin Form er en *activisk* Conjugation, har den dog 1) oftest *passivisk* Betydning af Kal, eller, hvis denne mangler, af Piel og Hiphil; sjeldnere 2) *reflexiv* Betydning af Kal eller Hiphil, eller 3) *reciprok* Betydning af Kal, eller 4) *activ* eller *neutral* Betydning, naar *Kal* mangler; f. Ex. **לִבְקָה stene**, Ni. **stones**; **לִבְקְדָּה adskille**, Ni. **adskilles**; **רִבְקָה vogte**, Ni. **vogte sig**; **רִבְקָה bestemme**, Ni. **aftale indbyrdes**; **עֲבָדָה sværge**; **עֲבָדָה sukke**.

(170) *Anm. 1.* Paradigmet sees Tab. S. 4 og S. 30. Som sjeldne Former mærkes:

Præt. **לִבְקָה**, **לִבְקָה**, **לִבְקָה** og **לִבְקָה**;

Infin. og *Imperat.* **לִבְקָה** og **לִבְקָה**;

Futur. **לִבְקָה** og **לִבְקָה**;

Part. **לִבְקָה**, **לִבְקָה**, **לִבְקָה**, hvilke forekomme i uregelmæssige Verber.

(171) *Anm. 2.* I Pausa og især foran *Afformativet* **בְּ** er **(בְּ)** ofte forandret til **(בְּ)** f. Ex. **לִבְקָה**.

§. 17. CONJUGATIONEN PIEL, PUAL OG HITHPAEL. 32

§. 17.

Conjugationen Piel, Pual og Hithpael.

(Hebr. Gram. §. 27. 28. Conjug. Tabell. pag. 4. 5. og 32, 34, 36.)

(172) 1. Kjendemærket i Conjugationen *Piel* er Dagesch forte i mellemste Radical; *Pual* forbinder dermed Passivernes og *Hithpael* Reflexivernes almindelige Kjendemærke, (No. 130). *Piel* og *Pual* have altid **(־)** under *Præformativerne*.

(173) 2. Betydningen af *Piel* er 1) *causativ* af Kal, og maa ofte udtrykkes ved *lade*, *erklære*, *hjælpe*, eller 2) *forstærkende*, eller sjælden 3) *privativ*. *Pual* har altid *passiv*, og *Hithpael* almindelig *reflexiv*, eller *passiv* Betydning af *Piel*, sjeldn *recip*; og Betydningen maa ofte omskrives ved *vise sig*, *indbilde sig*, *lade sig*, *bede om*, F. Ex. **רִקֵּץ er retfærdig**, Pi. *erklære for retfærdig*; **רִקֵּץ lee**, Pi. *spotte*; **לִבְסָה stene**, Pi. *bortsamle Stene*; **בְּאַפְתָּח befare**, Pu. *befales*; **שְׁקָדָה hellige**, Hithp. *hellige sig*; **מְנֻשָּׂה mynstre**, Hithp. *mynstres*; **בְּרַתְּחָה see paa hverandre**, **בְּרַתְּחָה vise sig klog**.

(174) *Anm. 1.* Paradigmata af *Piel* findes i Tabellerne pag. 4 og 32, af *Pual* pag. 4 og 34, af *Hithpael* pag. 5 og 36; men, naar den mellemste Radical er vocalløs, er Dagesch forte ofte udeladt.

(175) *Anm. 2.* Former med **(־)** for **(בְּ)** ere ikke ualmindelige i *Piel* og *Hithpael*.

(176) *Anm. 3.* Verberne **רִבְקָה**, **בְּאַפְתָּח** og **רִבְקָה** have i *Præt.* *Piel* **(בְּ)** for **(בְּ)**, undtagen i Pausa.

(177) *Anm. 4.* Af Verbet **לִבָּם** er i *Piel* og *Pual* Dag. forte udeladt af **בְּ**, og den foregaaende Vocal forlænget; f. Ex. **לִבְמָה**.

§. 18.

Conjugationen Hiphil og Hophal.

(Hebr. Gram. §. 29. Conjug. Tabell. pag. 5, 38, 40.)

(178) 1. *Hiphils* Kjendemærke er et **בְּ**, som sættes foran Stambogstaverne, og et **וְ** som sættes foran sidste Radical; *Hophal* forbinder med det foransatte **בְּ** Passivernes almindelige Kjendemærke. Ved Tillæg af Futurets og Participiets *Præformativer* bortfalder dette **בְּ** ved Syncope.

(179) *Anm.* Former af Hiphil kjendes altid let paa det indskudte נ - foran sidste Radical; men hvis dette mangler, leder det foransatte n i Præteritum, Inf. og Imp.; og i Futur. og Part. (ן) under Präformativerne og E-Lyd i anden Stavelse til at kjende Hiphil. Hophal kjendes lettest af (ן) Kamez chatuph under Präformativet.

(180) 2. Betydningen af Hiphil er 1) *causativ* af Kal; 2) sjeldent simpelthen *transitiv*, eller *intransitiv*, især i Verber, som betyde en Farve; f. Ex. בָּרַךְ være hellig; Hi. *hellige*; בָּרַךְ adskille; בָּרַךְ Kal og Hi. *være riig*.

(181) 3. I Hiphil ligger Tonen paa næstsidste Stavelse foran Afformative נ - נ , י - נ og ו , hvis נ er indskudt foran sidste Radical; f. Ex. בָּרַךְ .

(182) *Anm.* 1. Paradigmet for Hiphil findes i Tabellerne pag. 5 og 38, for Hophal pag. 5 og 40. Som særegne Former af Hiphil mærkes: Præt. בָּרַךְ ; og בָּרַךְ ; Inf. og Imp. בָּרַךְ , Fut. בָּרַךְ og Præt. בָּרַךְ ; og i Hophal (ן) under Präformativet for (ן).

(183) *Anm.* 2. I Imp. og Fut. Hiphil bruges Formerne med (ן) for נ , som *apocoperede* Imperativer og Futurer.

§. 19.

Sjeldnere Conjugationer.

(Gram. §. 30—33. Conjug. Tabell. pag. 5.)

(184) 1. Kjendemærket paa Conjugationen *Poel* er et ל efter første Radical. *Poal* forbinder hermed Passivernes og *Hithpoel* Reflexivernes almindelige Kjendemærke. *Betydningen* i denne Conjugation ligner Piel, og Formerne dannes og flecteres i Analogie med denne.

(185) *Anm.* Paradigmet for *Poel* sees i Tabellerne S. 5. Men Hovedformerne ere følgende i

Poal Præt. og Inf. בָּרַךְ , Fut. בָּרַךְ og Part. בָּרַךְ ; og i *Hithpoel* Præt. Inf. og Imp. בָּרַךְ , Fut. בָּרַךְ og Part. בָּרַךְ .

(186) 2. *Pilels* Kjendemærke er Gjentagelse af den sidste Radical. *Pulal* forbinder hermed Passivernes, og *Hithpalel* Reflexivernes almindelige Kjendemærker. *Betydningen* ligner Piel, og Formerne dannes og flecteres i Analogie med denne.

(187) *Anm.* *Pilels* Paradigma sees i Tabell. pag. 5. Hovedformerne ere følgende i

Pulal Præt. og Inf. בָּרַךְ ; Futur. בָּרַךְ , Part. בָּרַךְ og i *Hithpalel* Præt. Inf. og Imp. בָּרַךְ , Fut. בָּרַךְ og Part. בָּרַךְ .

(188) 3. Conjugationen *Pilpel*, der kun findes i Verba ע og נ , dannes ved en Gjentagelse af første og tredie Radical, og Udeladelse af den anden. Hermed forbinder *Polpal* Passivernes og *Hithpalpel* Reflexivernes almindelige Kjendemærke. Betydningen ligner Piel, og Formerne dannes og flecteres i Analogie med denne.

(189) *Anm.* Paradigmet for *Pilpel* sees i Tabellerne S. 5. Men Hovedformerne ere følgende i

Polpal Præt. og Inf. בָּרַךְ , Futur. בָּרַךְ og Part. בָּרַךְ ; og i *Hithpalpel* Præt. Inf. og Imp. בָּרַךְ , Fut. בָּרַךְ og Part. בָּרַךְ .

(190) 4. I Analogie med disse sjeldne Conjugationer danne og flectere nogle *Verba quadrilitera* deres Former, dog saaledes at de i Præt. have (ן) i første Stavelse istedetfor (נ). De forekomme høist sjeldent, og ere oftest opstaaede ved en Sammenträkning af tvende *Verba trilitera*, som have een eller flere Radicaler tilfældeds; f. Ex. בָּרַךְ .

§. 20.

Gutturalverber.

(Hebr. Gram. §. 35. Conjug. Tab. pag. 8—11.)

(191) De Verber, hvori et af Radicalbogstaverne er en *Guttural*, lide nogle Vocalforandringer, som en Følge af Gutturalbogstavernes Egenskaber (No. 66-71); men da Anvendelsen af de almindelige Regler bliver noget anderledes, enten Gutturalen er *første*, *anden* eller *tredie* Radical, maa man gjøre Forskjel paa *Verba primæ, secundæ* og *tertiae gutturalis*.

A. Verba primæ gutturalis.

(192) 1. Et enkelt Schva under Gutturalen forandres til et sammensat (No. 68) og Präformativets Vocal, som oprindelig er Schva, gaaer over til det sammensatte Schvas Vocal, (No. 82)

f. Ex. אַלְכָמֵד, אַלְכָמֵד, הַכְּמִיר, וְעַמְּדָה, עַמְּדָה, אַכְּלָה, וְעַמְּדָה for (eg. רַקְמָד, רַקְמָד) (No. 81. 82).

(193) *Anm.* Naar under Electionen Vocalen i sidste Stavelse bortfalder foran Afformativeverne מֶלֶךְ, מֶלֶת og מֶלֶת, forandres et sammensat Schva i Midten af Ordet foran et enkelt enten til den korte Vocal, hvoraf det bestaaer, eller til Schva (No. 84); f. Ex. שָׁקָרָה af שָׁקָרָה.

(194) 2. Ofte er et *enkelt Schva* beholdt under Gutturalen, og den foregaaende Vocal forandret til (—) eller (—) (No. 67); f. Ex. יְחִימֶל, יְחִימֶל for יְחִימֶל, יְחִימֶל.

(195) 3. *Dagesch forte* udelades af 1ste Radical i Infinit., Imp. og Fut. Niphil, og den foregaaende Vocal forlænges altid; (No. 66. 71) f. Ex. רַקְמָד for רַקְמָד.

B. Verba secundæ gutturalis.

(196) 1. Gutturalen saaer istedetfor et enkelt Schva (—), og en laant Vocal under første Radical forandres til (—), smlgn. No. 82; f. Ex. שָׁאֵל for שָׁאֵל (egentlig שָׁאֵל).

(197) 2. Disse Verber have oftest (—) for (—) i Imp. og Fut. Kal, og ligeledes (—) for (—) i Præt. Piel og Fut. apoc. Hiphil; f. Ex. קָצֵן, קָצֵן, בָּהָר, בָּהָר for קָצֵן, קָצֵן; גָּמֵן, גָּמֵן for גָּמֵן, גָּמֵן.

(198) 3. I Conjugationen *Piel*, *Pual* og *Hithpael* udelades *Dag. forte* af mellemste Radical, og den foregaaende Vocal forlænges sjeldent, undtagen foran מ og altid foran נ; f. Ex. שָׁרֵב, שָׁרֵב, שָׁרֵב for שָׁרֵב, שָׁרֵב, שָׁרֵב.

C. Verba tertiae gutturalis.

(199) 1. Et *enkelt Schva* bliver under Gutturalen, eller forandres til (—), dersom Ordet skulde ende paa 2 vocalløse Consonanter; f. Ex. קָשְׁמָת, קָשְׁמָת for קָשְׁמָת.

(200) 2. Ved Gutturalen forandres den foregaaende Vocal til (—), eller, hvis den er uforanderlig (נ, נ, נ or Cholem impurum), antages Patach furtivum under Gutturalen som Endebogstav; f. Ex. שָׁפְטָה, שָׁפְטָה, שָׁפְטָה for שָׁפְטָה, שָׁפְטָה, שָׁפְטָה.

(201) *Anm. I.* I Former, som skulle have (—) i sidste Stavelse, findes i disse Verber en dobbelt Form, i det (—) enten er beholdt og Patach furtivum antagen, eller (—) er forandret til (—). Den første,

(—), bruges som længere Form i Pausa og i Participierne i Status absolute, den sidste, (—), i Midten af en Sætning og i Part. i Status constructo; f. Ex. תְּלַבֵּשׂ, תְּלַבֵּשׂ.

(202) *Anm. 2.* Som sjeldent Form bemærkes קָשְׁמָת, 2 Plur. foem. Imp. apoc. Kal for קָשְׁמָת, dannet efter No. 160 og 85.

§. 21.

Verber med Suffixer.

(Hebr. Gram. §. 36. Conjug. Tabell. pag. 6—7.)

(203) 1. Naar *Suffixa* lægges til *Verber*, lide disse en Forandring i deres Form, som deels er en Følge af Tonens Flytning, deels af Stavelsernes Forandring, deels endelig har sin Grund i, at saadanne Verbal-Former, som ellers ikke gjerne bruges, her vælges, fordi de danne en lettere Overgang til Suffixet.

(204) 2. Med Hensyn til Valget af *Suffixerne*, naar de have flere Former, gjælde i Almindelighed følgende Regler:

(205) a. Til Verbal-Former, som ende paa en Vocal, lægges Suffixer, som begynde med en Consonant, og omvendt; f. Ex. קָשְׁמָת, קָשְׁמָת.

(206) b. Suffixer, som have en Binde-Vocal af *A-Lyd* lægges til Former af *Præteritum*, som ende paa en Consonant, og de, som have Binde-Vocal af *E-Lyd*, til Former af *Futur.*, *Imper.* og *Infinit.* som ende paa en Consonant; f. Ex. שָׁלֹחַ, שָׁלֹחַ.

(207) 3. Til Verberne lægges naturligvis *Suffixa verborum*; men til *Participierne* og *Infinitiverne* kunne tillige lægges *Suffixa nominum*. Ved *Part.* har dette ikke nogen videre mærkelig Indflydelse paa Betydningen, men ved et *Infinitiv* er et Suff. verborum at oversætte som *Object* for, og et Suff. nominum som *Subject* til Verbet; f. Ex. אַלְבָק at ihjelslaae mig, men אַלְבָק min Ihjelslaaen, d. e. at jeg slaaer ihjel.

(208) 4. Verberne i Forbindelse med *Suffixa* for de forskellige Personer, sees i Tabellerne pag. 6—7; de Former, som Verberne selv have foran Suffixerne, ere:

(209) *Kal Præt.* 3 sing. m. ְַבָּקְ ved Suffixa lev. dannet efter No. 64 og 61, og ְַבָּקְ ved Suff. grav. dannet efter No. 61.

(210) 3 sing. f. ְַבָּקְ ved Suff. lev., hvor den sjeldnere Foeminin Endelse ְַ— (Tab. pag. 3) er brugt for at danne en lettere Overgang til Suffixet, og Vocal-Forandringen foregaat efter No. 64 og 61, og ְַבָּקְ ved Suff. grav. (No. 64).

(211) 2 sing. m. ְַבָּקְ (No. 64), naar Suff. ikke har Binde-Vocal; men ְַבָּקְ, naar Suffixet har Binde-Vocal.

(212) 2 sing. f. ְַבָּקְ med det sjeldne Afformativ ְַ, som ofte forekommer i Ch'tih skrevet ְַ (Tab. pag. 3), for at danne en lettere Overgang til Suffixet, med Vocal-Forandring efter No. 64.

(213) 1 sing. com. ְַבָּקְ dannet efter No. 64.

(214) 3 plur. com. ְַבָּקְ. Formen forklarer man sig ved at tænke baade Plural-Mærket ְַ og Suffixet paa eengang lagte til ְַבָּקְ, saa at f. Ex. ְַבָּקְ maa have samme Indflydelse paa Vocal-Forandringen som ְַ— (No. 64, 61.)

(215) 2 plur. com. ְַבָּקְ, hvor Endelsen ְַ (som i ְַ har Kjendemærket for 2 Pers. og i ְַ for Plur.) er brugt for ְַ og ְַ, for at danne en lettere Overgang til Suffixet.

(216) 1 plur. com. ְַבָּקְ efter No. 64.

(217) *Inf. estr.* ְַבָּקְ (*k'taal*) ved Suff. grav. (No. 57) og ְַבָּקְ (*kaatl*) ved Suff. lev., en Form, der forklares af Masc. 5 Decl. (Tab. pag. 53, E,) som en oprindelig Eenstavelses-Form af ְַבָּקְ for ְַבָּקְ.

(218) *Imperativ* som Infinitiv.

(219) *Futur. Sing.* ְַבָּקְ ved Suff. lev. efter No. 64; og ְַבָּקְ (*jiktaal*) efter No. 57.

(220) *Futur. plur.* ְַבָּקְ uforandret efter No. 55, 56.

(221) *Part.* altid som Nomina; Masculinerne efter Decl. 2, undtagen *Part. pass.* *Kal*, der gaaer efter 3 Decl.; Foemininer paa ְַ— gaae efter Foem. 1 Decl., hvis de ere dannede af Masculin Former med (—) i sidste Stavelse; men efter Foem. 2 Decl.

hvis deres Masculin har (—) i sidste Stavelse; alle Foemeniner paa ְַ— efter Foem. 4 Decl.

(222) *Piel Præt.* ְַבָּקְ ved Suff. lev. efter No. 64, og ְַבָּקְ ved Suff. grav. efter No. 57.

(223) De øvrige Verbalformer lide ikke Forandring, efter No. 55 og 56.

(224) *Anm. 1.* I Kal beholde *Verba prat.* ְַ (—) foran Suffixa.

(225) *Anm. 2.* I den 3 Pers. sing. foem. *Præt.* *Kal* ligger Tonen paa næstsidste Stavelse, naar Suffixer lægges til. Derfor have ְַ—, ְַ— og ְַ— korte Binde-Vocaler efter No. 57. De øvrige Suffixer lægges derimod til uden Binde-Vocal, skjønt Verbets ender paa en Consonant*); men ved Suffixer for den 3 Pers. opstaae Formerne ְַבָּקְ og ְַבָּקְ ved en Sammenträkning**).

(226) *Anm. 3.* I *Verba sec. gutt.* opstaae i Inf. *Kal* Formerne ְַבָּקְ ved Suff. lev. (efter No. 68, 70) og ְַבָּקְ (*tsaaaak*) (efter 68, 70, 84) ved Suffixa grav.

(227) *Anm. 4.* I Imp. *Kal* forekommer i *Verba sec.* og *tert. gutt.* et (—) under anden Radical foran Suffixa. Disse Former forklares i Sing. efter No. 61, men i Plur. ved at tænke sig baade Verbets Plural-Endelse, og Suffixet paa eengang føiede til, (smlgn. No. 214); f. Fx. ְַבָּקְ, ְַבָּקְ, ְַבָּקְ.

(228) *Anm. 5.* *Verba fut.* A faae (—) foran Suff. lev. efter No. 61, f. Ex. ְַבָּקְ.

(229) *Anm. 6.* Afformativet ְַ skrives ofte defectivt (—), naar der lægges Suffixer til; f. Ex. ְַבָּקְ.

* Man kan tænke sig til, at Endelsen ְַ— har haft en særliges blød Udtale, som Arabernes ְַ.

**) Hermed kan sammenlignes Suffixet ְַבָּקְ for ְַבָּקְ.

UREGELMÆSSIGE VERBER.

§. 22.

Classer af uregelmæssige Verber.

(Hebr. Gramm. §. 37.)

(230) 1. *Verba imperfecta* (No. 125) ere :

(231) a. יְהָ(*), hvis første Radical — i Almindelighed — assimilerer sig med den anden; f. Ex. שָׁמַע.

(232) b. יְהָ, hvis anden og tredie Radical er samme Bogstav; f. Ex. בָּבֶשׂ.

(233) 2. *Verba quiescentia* (No. 125) ere :

(234) a. נְהָ, hvis første Radical er et hvilende נ; f. Ex. רְמָאֵן.

(235) b. יְהָ, hvis første Radical er et hvilende י, oprindeligt י eller ו; derfor höre tvende Slægter herunder; f. Ex. נְמַנֵּה for נְמַנִּי, נְמַנָּה.

(236) c. יְהָ og יְהָ, hvis anden Radical er et hvilende י eller ו; f. Ex. קְרֻבָּה, גְּזָבָה.

(237) d. נְהָ, hvis tredie Radical er et hvilende נ; f. Ex. נְמָאֵן.

(238) e. נְהָ, hvis tredie Radical er et hvilende נ, oprindeligt י eller ו; f. Ex. נְלָאֵן.

§. 23.

Verba יְהָ.

(Hebr. Gram. §. 38. Conjug. Tabell. pag. 12.).

(239) 1. Alle Former af disse Verber blive *regelmæssige*, hvor der enten er en virkelig Vocal, eller et af en saadan Vocal opstaaet Schva under første Radical (smlgn. No. 49 og 52). Derfor kunne Uregelmæssigheder kun finde Sted i Infin., Imp. og

* Bogstavet י betegner første, י den anden og י den tredie Radical; Benævnelserne er taget af Radicalbogstaverne i Verbet יְהָ, der først brugtes som Paradigma.

Fut. Kal, Præt. og Part. Niphal, i hele Hiphil og Hophal. Uregelmæssigheden bestaaer i disse Verber alene i den første Radicals *Assimilation* med den anden (No. 242.)

(240) 2. Nogle Verba יְהָ have i Inf., Imp. og Fut. Kal (—) andre (—) og יְהָ(*) alene (—); f. Ex. רְמָאֵן, שְׁמָעָן, תְּמָנָן.

(241) 3. I nogle Verba יְהָ bortkastes første Radical ved Aphæresis i Imp. og Inf. cstr. Kal, og Infinitivet dannes sjeldent ved Foemenin-Eudelsen יְהָ, f. Ex. שְׁמָעָן, תְּמָנָן.

(242) 4. Naar første Radical staaer i Enden af en Stavelse, assimilerer den sig med den anden; f. Ex. לְלֹאֵן, יְהָנָן (med Dag. forte. No. 19) for לְלֹאֵן, שְׁמָעָן, תְּמָנָן (med Dagesch lene. No. 19.)

(243) Anm. 1. I Verbet יְהָ assimilerer sig ogsaa første Radical, og det behandles ganske efter de foregaaende Regler. Det samme er undertiden Tilfældet i nogle Verber, hvis første Radical er י; f. Ex. רְמָאֵן Inf. Hoph. med Foem. Endelse for יְהָן.

(244) Anm. 2. I Verbet יְהָ assimilerer sig ogsaa 3 Radical med Afformative, som begynde med ה; f. Ex. מְרַבָּה for מְרַבָּה. I Inf. cstr. Kal hedder det יְהָן for יְהָה (No. 20) for יְהָה (No. 242), den oprindelige Eenstavelses-Form af יְהָה.

(245) Anm. 3. Som sjeldent Form af יְהָ bemærkes יְהָ Præt. Niph. (No. 170) af יְהָן.

§. 24.

Verba יְהָ.

(Hebr. Gram. §. 39. Conj. Tabell. pag. 13.)

(246) 1. Verba יְהָ blive *regelmæssige* 1) naar der staaer en uforanderlig Vocal ved anden Radical; 2) naar denne som Conjugations-Mærke har Dag. forte, eller 3) ganske er bortkastet. Uregelmæssigheden bestaaer egentlig i anden og tredie Radicals Sammentrækning, men ofte ligge sjeldne Former til Grund for Dannelsen.

(247) 2. De sjeldne Former, som ligge til Grund for Dannelsen i disse Verber, sees i Kal No. 165, i Niphal No. 170 og i Hiphil No. 182.

(248) *Anm.* For at danne Former af ۰۰ maa det bemærkes, at man danner *Hovedformerne*, og af disse de andre. F. Ex. ۰۰ kan ikke dannes efter ۰۰, men, naar man først har dannet ۰۰, faaer man *jet* denne Form efter de følgende Regler.

(249) 3. I Verba ۰۰ sammentrækkes anden og tredie Radical til eet Bogstav, som faaer *Dag. forte*, hvis det ikke bliver Endebogstav; f. Ex. ۰۰, ۰۰ for ۰۰, ۰۰.

(250) *Anm.* Istedetfor at sammentrække anden og tredie Radical, er den *anden* Radical undertiden assimileret med den *første* (No. 50); f. Ex. ۰۰ for ۰۰.

(251) 4. Naar der efter Sammentrækningen af anden og tredie Radical vilde opstaae et *Sammenstød af to Vocaler*, udelades den *første* (No. 40); f. Ex. ۰۰ for ۰۰.

(252) 5. For at den 3 Radical efter Sammentrækningen kan höres dobbelt, indskydes i Enden af en Stavelse foran Afformative, som begynde med en Consonant, i *Præt.* ۱ og i *Fut.* og *Imp.* ۰, og denne indskudte Vocal har Tonen, undtagen foran ۰۰ og ۰۰; f. Ex. ۰۰.

(253) 6. Saa ofte Sammentrækningen giver Anledning til, at den *foregaaende* Stavelse foråndres fra en *sammensat* til en *enkelt*, gaaer ogsaa under *Præformativet* en kort Vocal over til en beslægtet lang (No. 61); f. Ex. ۰۰ for ۰۰.

(254) *Anm.* Denne lange Vocal er reen og falder bort ved Tonens Flytning, undtagen ۱ i Hophal; f. Ex. ۰۰ af ۰۰.

(255) 7. Ved Tillæg af Afformative ۰۰, ۰۰ og ۰۰ bliver Tonen regelmæssig paa *sidste* Stavelse i Conjugationen *Kal*, *Niphal*, *Hiphil* og *Hophal*, og de foregaaende Vocaler blive uforandrede; f. Ex. ۰۰ af ۰۰.

(256) *Anm.* Undertiden er den tredie Radical ikke *dagescheret* foran Afformative ۰۰, ۰۰ og ۰۰, og da have de Tonen, og bevirke Bortkastelse af den foregaaende Vocal. Det samme gjælder ved ۰۰ *paragogicum* (No. 156); f. Ex. ۰۰, ۰۰, for ۰۰, ۰۰ *Fut. Kal* af ۰۰ og ۰۰.

(257) 8. Ved Tonens Flytning forkortes Vocalerne i sammensatte Stavelser efter No. 58, undtagen i *Imp. Kal* foran Suffixa, hvor (۰۰) forkortes til (۰۰), f. Ex. ۰۰.

§. 25.

Verba ۲۶.

(Hebr. Gram. §. 40. Conjug. Tabell. pag. 14.)

(258) 1. Verba ۲۶ ere for det meste kun afvigende i *Futurum Kal*, hvor ۰ hviler i (۰) og de have (۰), eller (۰) under anden Radical. I de øvrige Former behandles disse Verber som 1 gutt. (No. 192—195);; f. Ex. ۰۰, ۰۰ for ۰۰.

(259) 2. I 1 Pers. sing. com. *Futurum Kal* udelades det hvilende ۰; f. Ex. ۰۰ for ۰۰.

(260) *Anm.* I Inf. estr. hviler ۰ alene i Verbet ۰ i (۰), naar Præf. ۱ gaaer foran; f. E. ۰۰ for ۰۰.

§. 26.

Verba ۲۷.

(Hebr. Gram. §. 41. Conjug. Tabell. 14—15.)

(261) Til Verba quiescentia ۰ høre tvende Classer: ۰, oprindelige ۰, og egenlige ۰.

A. ۰, oprindelig ۰ (Tab. pag. 14—15.)

(262) De ere *regelmæssige* i alle de Former, hvori der enten er en virkelig Vocal, eller et af en saadan opstaaet Schva under første Radical. Uregelmæssighederne flettes let, naar man i disse Verber lægger vel Mærke til 1) naar første Radical gaaer over til det oprindelige ۰, og 2) hvorledes første Radical hviler, enten den saa er ۰ eller ۰.

(263) 1. I Conjugationen *Niphal*, *Hiphil* og *Hophal* gaaer ۰ over til sit oprindelige ۰. Dette ۰ hviler, hvis det ikke har Vocal, i *Niphal* og *Hiphil* i (۰), i *Hophal* i ۱; f. Ex. ۰۰, ۰۰, ۰۰ for ۰۰, ۰۰, ۰۰ (۰۰ ۰۰ ۰۰).

(264) *Anm.* Sjeldent bliver første Radical her ۰, eller i andre Conjugationer ۰; men, naar dette er Tilfældet, ere Formationerne ellers *regelmæssige*; f. Ex. ۰۰, ۰۰, ۰۰.

(265) 2. De øvrige Uregelmæssigheder træffes alene *Inf.*, *Imp.* og *Fut. Kal*, som dannes efter følgende Regler:

(266) a. De have i *Imp.* og *Fut.*, undertiden ogsaa i *Inf. Kal* (۰) oftest (۰) for (۰); f. Ex. ۰۰, ۰۰, ۰۰.

(267) b. I *Inf.* og *Imp. Kal* beholde nogle første Radical, og blive regelmæssige, men andre bortkaste denne, og danne *Inf.* ved Foem. Endelsen וְ ved Gutturaler וְ; f. Ex. יִבְשֶׂת, יִבְשֵׁת, יִבְשָׁת.

(268) c. I *Fut. Kal* hviler første Radical altid, i nogle Verber i (-) og *beholdes*, i andre i (-) og *bortkastes*; f. Ex. יִרְאֶה, יִרְאֶה, יִרְאֶה for יִרְאֶה, יִרְאֶה, יִרְאֶה.

(269) Anm. 1. Der findes enkelte Exempler paa *Inf.* Former i *Kal*, som ere dannede med Foem. Endelsen וְ eller וְ, naar første Radical er beholdt, eller Masc. Form, eller Foem. Endelsen וְ, naar første Radical er bortkastet; f. Ex. יַחֲדָה, יַחֲדָה af שָׁבֵן, יַחֲדָה.

(270) Anm. 2. Som sjeldne Former af וְ mærkes: וְ *Imp. Kal* for וְ (No. 67), med וְ *parag. קְבָרָה* (No. 61); Plur. וְ dannet af וְ efter No. 61 af Radix וְ give. Om קְבָרָה velan, see Interjectionerne.

B. Oprindelig וְ (Tab. pag. 15.)

(271) Oprindelige Verba וְ ere kun uregelmæssige i *Kal* og *Hiphil*. De ere enten *Fut. A* eller *E*, og første Radical hviler desuden i *Fut. Kal* i (-), men i hele *Hiphil* i (-); f. Ex. תִּרְאֵב, תִּרְאֵב, תִּרְאֵב, תִּרְאֵב.

§. 27.

Verba וְ og עֲ.

(Hebr. Gram. §. 42. Conjug. Tabell. pag. 16—17.)

A. Verba וְ.

(272) 1. Verba וְ ere regelmæssige, naar de enten have Dag. forte i anden Radical, eller denne ganske bortkastes som Conjugations-Mærke. Hoved-Uregelmæssigheden bestaaer deri, at anden Radical enten bringes til at hvile (efter No. 73 eller 74) eller ganske bortkastes (efter No. 79). Dog ligger der ofte sjeldnere Former til Grund for Dannelsen i *Kal* (No. 165), *Niph* (No. 170) og *Hiphil* (No. 182).

(273) Anm. Man maa i disse Verber danne Hovedformerne og af disse forklare de øvrige; f. Ex. תִּקְרֵב maa dannes af וְ og ikke efter וְ.

(274) 2. Naar Vocalen, som ligger i Stavelsen, er *beslægtet* med וְ, hviler dette i denne, eller dens tilsvarende lange; f. Ex. יִקְרֵב for יִקְרֹב.

(275) Anm. Efter denne Regel dannes *Inf.*, *Imp.* og *Fut. Kal* og hele *Niph*, men efter de sjeldnere Former; i *Kal* וְ, וְ, וְ, og i *Niph* וְ, וְ, וְ.

(276) 3. Dersom *Vocalen* ikke er *beslægtet* med וְ, forandres denne til (-), og וְ hviler deri; f. Ex. סְמֻכָּה for סְמֻכָּה.

(277) Anm. Efter denne Regel dannes *Piel*, *Pulal* og *Hithpalel*, og de have ingen anden Afvigelse.

(278) 4. Dersom *Vocalen* er *characteristisk* for Formen, og ikke *beslægtet* med וְ, forandres dette til et andet Vocalbogstav (וְ eller עֲ), som hviler i *Vocalen* eller dens tilsvarende lange; f. Ex. סְמֻךָ for סְמֻכָּה (smlgn. No. 64. 3) for סְמֻכָּה.

(279) Anm. 1. Denne Regel anvendes i *Præt.* og *Part. act. Kal*.

(280) Anm. 2. Naar den mellemste Radical efter een af disse Regler er bragt til at hvile, *udelades* den ofte; f. Ex. וְ for וְ.

(281) Anm. 3. Den lange Vocal, hvori anden Radical hvilede, er forkortet i 1 og 2 Pers. *Præt. Kal*, og undertiden i *Imp.* og *Fut. Kal* foran Afformativet וְ, skjøndt den baade efter sin Natur skulde være uforanderlig, og Tonen ikke flyttes; f. Ex. תִּקְרֵב for תִּקְרֹב.

(282) 5. Den anden Radical *bortfalder* ved *Syneope*, naar den staaer efter en sammensat Stavelse, ved en ikke *beslægtet* og uforanderlig Vocal; f. Ex. תִּקְרֵב for תִּקְרֹב.

(283) Anm. Efter denne Regel dannes alle Former i *Hiphil* og *Hophal*. I *Part. Hiph.* ligger Formen לִקְרֹבָה til Grund for Dannelsen.

(284) 6. Naar Forandringen ved den anden Radical har givet Anledning til at den foregaende *sammensatte* Stavelse gaaer over til en *enkelt*, forandres *Præformativets* *korte* Vocal til en *beslægtet* lang; f. Ex. יִקְרֵב for יִקְרֹב.

(285) Anm. Denne lange Vocal er *foranderlig*, og falder bort ved Tonens Flytning; f. Ex. תִּקְרֵב af תִּקְרֹב.

(286) 7. Foran Afformative, som begynde med en Consonant, indskydes (i Analogie med עֲ No. 252) i *Præt. Niph.* og *Hiph.* et וְ og i *Fut. Kal* וְ, og den indskudte Vocal har Tonen, undtagen foran Afformative וְ og עֲ; f. Ex. תִּקְרֹבָה for תִּקְרֹבָה.

(287) Anm. Ved den Tonforandring, den indskudte Vocal foraarsager, forandres i *Præt. Niph* וְ til וְ eller (-) eg i *Præt. Hiph.* וְ til (-) eller (-); f. Ex. תִּקְרֹבָה af תִּקְרֵב.

(288) 8. Ved Afformativerne חַ- , יַ- og הַ- , ligger Tonen paa næstsidste Stavelse i *Kal*, *Niphil* og *Hiphil*; f. Ex. חָמֵךְ.

(289) 9. *Fut. apoc. Kal.* har (־) for הַ- eller הַ- og dette (־) forkortes ved הַ- conv. fut. til (־); f. Ex. חֲמִין, יְמִין.

B. Verba יְ (Tabell. S. 17.)

(290) 1. Verba יְ afvige kun undertiden i *Kal* fra יְ. De dannes efter Formerne i *Præt.* לְבָקָר, *Inf.* og *Imp.* לְבָקָר; *Fut.* לְבָקָר (No. 165).

(291) 2. Anden Radical hviler i (־), og *Praeformativet* faaer derpaa en lang Vocal (efter No. 61); f. Ex. יְמִין for יְמִין, (smlgn. No. 40) יְבָקָר for יְבָקָר.

(292) 3. Ved Afformativerne חַ- , יַ- og הַ- ligger Tonen paa næstsidste Stavelse, og foran de øvrige Afformativer indskydes i *Præter.* et הַ, i *Fut.* og *Imp.* יְ- , som har Tonen, undtagen foran חַ- og יְ- ; f. Ex. חַיִתְהַ, יְמִינְתְּ.

(293) 4. *Fut. apoc.* har (־) for יַ- , og dette (־) forkortes ved יַ- conv. fut. til (־); f. Ex. יְבָקָר, יְבָקָר.

(294) I nogle Verber, hvis mellemste Radical er נ (נוּ), hviler dette undertiden i den Vocal, som ligger i Stavelsen, og Praeformativets Vocal forlænges efter No. 61; f. Ex. גְנַנֵּת for גְנַנָּה.

§. 28.

Verba נְ.

(Hebr. Gram. §. 43. Conjug. Tabell. pag. 18—19.)

(295) 1. Verba נְ ere regelmæssige, naar נ staarer foran Afformativer, som begynde med en Vocal. For Dannelsen af *Imp.* og *Fut.* Kal ligger Formerne לְבָקָר for לְבָקָר til Grund (efter No. 165. 200).

(296) 2. I Enden af Ord hviler נ altid i den foregaaende Vocal, hvilken, dersom den er kort, forandres til den beslaegtede lange; f. Ex. נְאֹתָהּ, נְאֹתָהּ, נְאֹתָהּ for נְאֹתָהּ, נְאֹתָהּ og נְאֹתָהּ.

(297) 3. I Midten af et Ord hviler נ foran Afformativer, som begynde med en Consonant, i *Præt. Kal*, i (־), i de øvrige

Præterita i (־) og i *Futurer* og *Imperativer* i (־); f. Ex. חָמֵךְ, חָמַתְהַ, חָמַתְהַ for חָמַתְהַ, חָמַתְהַ, חָמַתְהַ.

(298) Anm. 1. I Verba *Præt. E.* hviler נ ogsaa i *Præt. Kal* i Midten af Ord i (־); f. Ex. חָמַתְהַ.

(299) Anm. 2. Som sjeldne Former af נ bemaerkes: a. 3 sing. foem. *præt.* med foem. Endelsen חַ- , hvor נ kommer til at hvile i (־); f. Ex. i *Hophal* חָמַתְהַ for חָמַתְהַ af Radix חָמַת. b. *Inf. Kal* med Foem. Endelsen חַ- ; f. Ex. חָמַתְהַ at møde af חָמַת (deraf חָמַתְהַ for at møde, imøde No. 81) og c. nogle Tilfælde, hvori der efter er fundet en Opløsning Sted (No. 78), naar N hvilede i (־) eller (־); f. Ex. חָמַתְהַ 2 plur. foem. *Imp. apoc. Kal* (No. 161) for חָמַתְהַ (smlg. No. 81. 64, 2) og חָמַתְהַ for חָמַתְהַ, Inf. cstr. Kal af חָמַתְהַ.

§. 29.

Verba quiescentia נְ.

(Hebr. Gram. §. 44. Tab. pag. 20—21.)

(300) 1. Til denne Classe høre alle Verber, hvis tredie Radical er et hvilende נ, som oprindeligt har været et נ eller י. Man maa altsaa i disse Verber lægge Mærke til: a) naar den tredie Radical skal være נ, naar נ eller י, og b) hvorledes disse Hvilebogstaver skal bringes til at hvile.

(301) 2. I Enden af Ord bliver den tredie Radical נ, som hviler a) i alle *Præteriter* i (־), b) i alle *Futurer* og *Participier* i (־), c) i alle *Imperativer* i (־) og d) i *Inf. abs.* enten i (־) eller (־); חָמַתְהַ, חָמַתְהַ, חָמַתְהַ, חָמַתְהַ.

(302) Anm. 1. I *Part. pass. Kal* gaaer נ i Enden af Ord over til י, som bliver mobile; f. חָמַתְהַ.

(303) Anm. 2. Det hvilende נ er ofte udeladt i *Inf. abs. Kal*; f. Ex. נְאֹתָהּ for נְאֹתָהּ.

(304) Anm. 3. I *Inf. cstr. Kal* hviler נ undertiden i (־) som חָמַתְהַ, hvilken Form taber enten נ eller נ foran Suffixa; f. Ex. חָמַתְהַ, חָמַתְהַ.

(305) Anm. 4. I *Inf. abs. Niph.* og *Hiph.* hviler נ undertiden i (־); f. Ex. חָמַתְהַ.

(306) 3. I Midten af Ord kommer det oprindelige י, oftest istedetfor נ; f. Ex. יְחִילָהַ, יְחִילָהַ for יְחִילָהַ, יְחִילָהַ.

(307) *Anm. 1.* מ gaaer i Conjugationen *Pilel*, *Pulal* og *Hithpalel* i Midten af et Ord altid over til ו, desuden almindelig i alle Infinitiv. cstr., som tillige dannes ved Foeminin-Endelsen מְ; men ו kommer her tillige til at hvile i (—), saa Inf. cstr. endes paa מ for מְ f. Ex. מְלָא for מְלַא for מְלָאֵל for מְלָאֵל.

(308) *Anm. 2.* Kun i 3 Person sing. foem. i alle *Praterita* gaaer מ ikke over til ו eller ו, men forandres til ו; f. Ex. מְלָא for מְלָאֵל.

(309) 4. Naar מ i *Midten* af et Ord er forandret til ו, hviler dette foran Afformativeverne, som begynde med en *Consonant* i *Præt. Kal* i (—), i de øvrige *Præterita* i (—) eller (—) og i *Futurer* og *Imperativer* i (—); men bortfalder ganske foran Afformativeverne, som begynde med en *Vocal*; f. Ex. מְלָאֵל, מְלָאֵל, for מְלָאֵל, מְלָאֵל.

(310) *Anm. 1.* Foran Afformativeverne, som begynde med en *Vocal*, er undertiden beholdt, især i Pausa; f. Ex. מְלָאֵל.

(311) *Anm. 2.* Ved Bortkastelsen af ו bliver i *Imp. Kal* det laante Chirek under første Radical overflødig og bortfalder; f. Ex. מְלָא for מְלָאֵל.

(312) 5. Ved *Tillæg af Suffixer* bortkastes det hvilende מ, eller forandres til ו; f. Ex. מְלָאֵל for מְלָאֵל.

(313) *Anm. 1* 3 Sing. Foem. *Præt.* bruges Former paa מ— og מ— foran Suffixa; f. E. מְלָאֵל.

(314) 6. I *Futurum apocopatum* bortkastes i alle Conjugationer Endelsen מ—, og i *Imp. apoc.* Endelsen מ—; f. Ex. מְלָאֵל, מְלָא for מְלָאֵל, מְלָאֵל.

(315) *Anm. 1.* Bortkastelsen af Endelsen מ— giver i disse Verber Anledning til mange Forandringer i *Futur. apoc.* Derfor mærkes:

(316) a. Dersom den anden Radical, som nu kommer i Enden af Ord, har *Dag. forte*, udelades dette (No. 20) og den foregaaende Vocal forlænges sjeldent; f. Ex. מְלָאֵל, מְלָא for מְלָאֵל, מְלָא.

(317) b. Naar Ordet, efterat מ er bortkastet, skulde ende paa to vocallose Consonanter, er denne Form sjeldent beholdt, men en laant Vocal antages i Almindelighed efter No. 85; f. Ex. מְלָאֵל; men מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל for מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל.

(318) c. Herved lidet *Præformativets Vocal* ofte nogen Forandring, da den a) enten forlænges efter No. 61, 1, eller β) bortkastes efter No. 64, 2; eller γ) assimilerer sig i *Hiphil* med den laante Vocal; f. Ex. מְלָאֵל for מְלָאֵל (af מְלָאֵל smlgn. No. 22) מְלָאֵל for מְלָאֵל, מְלָאֵל for מְלָאֵל.

(319) d. De lange Vocaler under *Præformativerne* i *Fut. apoc. Kal* i Verberne מְלָאֵל og מְלָאֵל forklarer man sig efter No. 61, 1, ved at tænke sig (—) udtaalt under første Radical som en kort Hjælpelyd, omrent som (—) i segolerede Former.

(320) e. *Verba primæ gutturalis*, som tillige ere מ have i *Fut. apoc. Kal* mange Former, da de enten α) slet ikke lide nogen Forandring for Gutturalens Skyld, eller β) blot antage et *Patach* under *Præformativet*, eller γ) alene et laant *Patach* under *første Radical*, eller δ) tillige forlænge *Præformativets Vocal*; f. Ex. מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל, מְלָאֵל.

(321) *Anm. 2.* Den vanskelige Form מְלָאֵל er 3 sing. masc. fut. apoc. *Hithpalel* af Radix מְלָאֵל. Det skulde egentlig efter בְּלָאֵל hedde בְּלָאֵל; men efter No. 131, smlgn. No. 17, 1, og 68 bliver det מְלָאֵל; efter No. 306 og 301, b מְלָאֵל, efter No. 314 מְלָאֵל, som faaer en laant Vocal efter No. 317 og 85, altsaa מְלָאֵל.

§. 30.

Verba dupliciter irregularia, bilitera, Formæ mixtæ.

(Hebr. Gram. §. 45—47. Conjug. Tabell. pag. 22—26, pag. 42.)

(222) 1. Verber, hvori tvende Radicalbogstaver paa en gang foraarsage Uregelmæssighed, kaldes *dobbelt uregelmæssige* (dupliciter irregularia), og en Fortegnelse i alphabetisk Orden over dem og deres vigtigste Former findes i Conjug. Tabell. pag. 22—26.

(323) 2. I alle uregelmæssige Verber ere kun de to Radicaler nødvendige, den tredie, som foraarsager Uregelmæssigheden, er uvæsentlig, og kan derfor ganske tabes enten ved Assimilation, eller Sammentrækning, eller Hvilen. Naar derfor flere uregelmæssige Verber have de samme *faste Radicaler* (Radix bilittera), have de gjerne samme Betydning, ere begge defective og tjene til at danne et fuldstændigt Verbum; f. Ex. מְלָאֵל, מְלָאֵל og מְלָאֵל (*Radix bilittera* מְ) er snæver.

(324) 3. Man finder nogle saae enkelte vanskelige Former, som synes paa en gang at indeholde Kjendemærket af *to forskellige Former*. De kaldes derfor *Formæ mixtæ*, og ere i alphabetisk Orden anførte i Tabellerne S. 42.

3. NOMINA.

§. 31.

Nominers Derivation.

(Hebr. Gram. §. 48. Conjug. Tabell. pag. 44—48.)

(325) 1. Nomina indbefatte den anden Hoved-Deel af de hebraiske Ord, hvortil ikke alene *Substantiver*, *Adjectiver* og *Talordene* høre; men, ogsaa *Partiklerne*. Nogle Nomina ere uden Tvivl *primitive*, men, seer man blot hen til Formen, kunne de alle afledes af Verber, og være oprindelige *Participier* eller *Infinitiver*.

(326) Anm. De oprindelige *Participial-Former* ere gjerne *Nomina concreta* og *Infinitiv-Formerne abstracta*. Sprogets Rigdom paa Nominal-Former kan skjönnes af Tabellerne p. 44—48.

(327) 2. Et Nomen kan afledes af et andet Nomen (*Demoninativum*), og har da samme Form, som om det var kommet ligefrem af et Verbum; f. Ex. בְּשָׂרֶב en Bueskytte af בָּשָׂר, en Bue, har en Form, som om det var kommet af et Verbum בָּשָׂר.

(328) 3. *Sammensatte Nomina* ere i Hebraisk höist sjeldne, undtagen i *Nomina propria*, der egentlig ere Appellativer; f. Ex. יְהֹוָה־יְהֹוָה Gud hører, af יהֹוָה og יהֹוָה.

(329) 4. Et Nomen kaldes *nudum*, naar det alene bestaaer af Stamverbets Radicalbogstaver, men *auctum* eller *heemanticum*, naar det er dannet, ved at lægge et af Bogstaverne תְּאַמְּנִין til Stamverbets Radicaler; f. Ex. דָּבָר, מְדָבָר af Verbet דָּבַר.

§. 32.

Genus. Numerus.

(Hebr. Gram. §. 49—50.)

(330) 1. Genera ere i Nomina som i Verber tvende: *Masculin* og *Foeminin*. Mange Ord ere *Communia*.

(331) 2. Med Hensyn til *Bemærkelsen* ere Mænds, mandlige Forretningers, Folks, Bjerges og Floders Navne *Masculiner*; men qvindelige Personers og Dyrss Navne, samt Navnene paa Lande, Stæder og de Lemmer, som af Naturen ere dobbelte, ere *Foemininer*; f. Ex. בְּנֵי עֲקָלָתָה קָרְבָּלָה וְשָׁרָאָלָה קָרְבָּלָה יַעֲקֹבָה יַעֲקֹב Jacob, Prædiker, Jisrael, Carmel, Euphrat; חַנְנָה אַחֲרָן חַנְנָה בְּנֵי יְהֹוָה בְּנֵי יְהֹוָה בְּנֵי יְהֹוָה Eva, Eselinde, Juda, Bethlehem, Haand, Vinge.

(332) Anm. Naar eet Nomen betegner baade *Folk* og *Land*, bruges det som *Masc.* i første og som *Foem.* i sidste Betydning.

(333) 3. Med Hensyn til *Endelsen*, ere de Ord *Foemininer*, som ende paa חַ- (ved Gutturaler חַ-), חַיָּ- og חַתָּ-; f. Ex. חַנְנָה, חַנְנָה, חַנְנָה Hustrue, Kundskab, Kongerige.

(334) Anm. Nogle Ord, i hvilke hverken *Bemærkelsen* eller *Endelsen* leder til at bestemme Genus, ere efter herskende Sprogbrug *Foemininer*. Af saadanne mærkes: 1. בְּגָדָה, 2. בְּגָדָה, 3. בְּגָדָה, 4. בְּגָדָה, 5. בְּגָדָה, 6. בְּגָדָה, 7. בְּגָדָה, 8. בְּגָדָה, 9. בְּגָדָה, 10. בְּגָדָה; 1. Brønd, 2. Bug, 3. Sværd, 4. Krukke, 5. Baeger, 6. Skoe, 7. Bye, 8. Been, 9. Nord, 10. Syd.

(335) 4. *Communia* ere nogle *Dyrs Navne* og *Duala*, som מִזְבֵּחַ, Esel, Eselinde, קָרְבָּלָה Haender.

(336) Anm. 1. Desforuden bruges en Deel Nomina, der ikke kunne henføres under bestemte Regler, som *Communia*, af hvilke mærkes: 1. בְּנֵי, 2. בְּנֵי, 3. בְּנֵי, 4. בְּנֵי, 5. בְּנֵי, 6. בְּנֵי, 7. בְּנֵי, 8. בְּנֵי, 9. בְּנֵי, 10. בְּנֵי, 11. בְּנֵי, 12. בְּנֵי, 13. בְּנֵי, 14. בְּנֵי, 15. בְּנֵי, 16. בְּנֵי, 17. בְּנֵי, 18. בְּנֵי, 19. בְּנֵי, 20. בְּנֵי, 21. בְּנֵי, 22. בְּנֵי, 23. בְּנֵי, 24. בְּנֵי; 1. Steen, 2. Jord, 3. Klædning, 4. Viinstok, 5. Tærskoplads, 6. Dør, 7. Vej, 8. Arm, 9. höire Haand, 10. Tunge, 11. Brød, 12. Stav, 13. Leir, 14. Sted, 15. Sjel, 16. Aften, 17. Tid, 18. Bue, 19. Aand, 20. Underverden, 21. Sol, 22. Tand, 23. Port, 24. Afgrund.

(337) Anm. 2. *Epicoena*, eller Ord, som for begge naturlige Kjön kun have eet grammatisk, findes ogsaa i Sproget; f. Ex. אַנְסָה masc. Oxe, ogsaa Koe.

(338) 5. Substantiverne have *Singularis*, *Dualis* og *Pluralis*, men Adjectiverne manglighedligesom Verberne *Dualis*.

(339) 6. *Dualis* dannes ved at lægge Endelsen בְּנֵי til, foran hvilken Foeminin-Endelsen בְּנֵי gaaer over til בְּנֵי; f. Ex. שְׁפָתִים שְׁפָתִים af בְּנֵי, בְּנֵי.

(340) *Anm.* *Dualis* bruges kun i saadanne Substantiver, som enten af Naturen eller ved Kunsten forekomme parviis, og *Dualis* staaer til-lige i disse Nomina gjerne istedetfor *Pluralis*; f. Ex. קָנַעֲשׂוּ *sex Vinger*.

(341) 7. *Masculinernes Plural-Endelse* er יְמִין, der lægges til *Singularis*, hvorved Endelserne חֶרֶב og חֶרֶב bortfalde; f. Ex. טֹסִים, קָרְבָּנִים af סֹס, קָרְבָּן, חֶרֶב.

(342) 8. *Foemininernes Plural-Endelse* er מֵת, ved hvilc Tillæg Endelserne חֶרֶב og חֶרֶב bortfalde; f. Ex. מְנוּשָׁה, אַמְרוֹת, אַמְרוֹת af חֶרֶב, אַמְרוֹת, בְּאַמְרוֹת.

(343) *Anm.* 1. Nogle *Masculiner* danne deres *Plural* med *Foemenin Endelsen* מְתִין; men blive dog ligefuld *Masculiner*. Af saadanne mærkes: 1. בָּבֶל, 2. לְבָבָלָא, 3. נְזָבָן, 4. לְבָבָן, 5. לְבָבָן, 6. לְבָבָן, 7. בָּבָבָן, 8. אַבָּבָן, 9. לְבָבָן, 10. בָּבָבָן; 1. *Fader*, 2. *Drue*, 3. *Syn*, 4. *Dröm*, 5. *Nat*, 6. *Lys*, 7. *Altar*, 8. *Hær*, 9. *Stemme*, 10. *Navn*.

(344) *Anm.* 2. Nogle *Foemininer* danne deres *Pluralis* ved *Masculinernes Endelse* יְמִינִים, men blive ligefuld *Foemininer*. Af disse mærkes: 1. מְהֻלָּא, 2. חֶרֶב, 3. בְּהַרְבָּה, 4. חֶרֶב, 5. מְרַבָּה, 6. חֶרֶב, 7. מְרַבָּה; 1. *Hustrue*, 2. *Hvede*, 3. *Teglsteen*, 4. *Ord*, 5. *Bye*, 6. *Ax*.

(345) *Anm.* 3. Foruden *Communia* findes en Deel Substantiver baade med *Masculinernes* og *Foemininernes Plural-Endelse*. Blandt disse mærkes: 1. תְּחִלָּא, 2. רָאָר, 3. רָאָר, 4. מְצָנָן, 5. רָאָר, 6. לְבָבָן, 7. מְצָנָן, 8. קָרְבָּן, 9. נְגָשָׁה, 10. נְגָשָׁה; 1. *Neeg*, 2. *Slægt*, 3. *Dag*, 4. *Kilde*, 5. *Flod*, 6. *Skoe*, 7. *Been*, 8. *Grav*, 9. *Mark*, 10. *Aar*.

(346) 9. Nogle Substantiver bruges i *Singularis* med *Plural-Betydning* (ere *Collectiver*); andre, især saadanne, som betegne Aldere og Tilstande i Menneske-Livet, findes alene i *Pluralis*, men have *Singularis-Betydning*; f. Ex. גְּנָזִים, קְנָזִים, גְּנָזִים; *smaat Qvæg*, *Ansigt*, *Ungdom*.

(347) *Anm.* Herfra ere *pluralia excellentiae* forskjellige. Naar Hebraerne nemlig ville give en Höihed og Storhed tilkjende, bruge de ofte *Nominernes Plural-Form*, skjøndt Talen er om een Person; f. Ex. גְּנָזִים Gen. 39, 2 *hans Herrer*, for *hans mægtige Herre*.

§. 33. NOMIN. STAT., FORBINDELSE MED SUFF. &c. 53

§. 33.

Nominers Status, Forbindelse med Suffixer og paragogiske Bogstaver.

(Hebraisk Gram. §. 51—52).

(348) 1. Et *Nomen*, som ikke styrer *Genitiv*, siges at staae i *Statu absoluto*; styrer det derimod et *andet Nomen* i *Genitiv*, staaer det i *Statu constructo*; styrer det et *Pronomen*, staaer det i *Forbindelse med Suffixer* (smlgu. No. 97—100).

(349) 2. Naar et *Ord* styrer et andet i *Genitiv*, ligger Hovedtonen i alle Sprog paa *Genitivet*; jeg siger *Faderens Huus*, og kan ikke sige *Faderens Huus*, og Hebraerne bruge ikke nogen anden Maade at udtrykke *Genitiv-Forholdet* paa. Da de nu altid sætte *Genitivet* efter det styrende *Nomen*, taber dette Hoved-Tonen og lider derved en Forkortning; og denne forkortede Form kaldes *Status constructus*.

(350) *Anm.* Egentlig foregaar samme Ton-Forandring enten et *Nomen* styrer et andet *Nomen* i *Genitiv* (*Status constructus*) eller styrer et *Pronomen* i *Genitiv* (staaer i *Forbindelse med Suffixer*), og man skulde egentlig ikke have forskjellige Former i *Statu cstr.*, og i *Forbindelse med Suffixer*; men da *Suffixerne* knyttes lige til det styrende *Nomen* med *Bindevocaler* (No. 102), maae de naturligviis bevirke nogle særegne Forandringer (efter No. 61. 1), og da *Forbindelsen* med *Nominerne* er bleven saa almindelig, forklarer man sig let den Sammensmelting af Formerne, som allerede forhen er omtalt (No. 99), og forstaaer uden Vanskelighed, at de svagt lydende Endelser i *Nomina bortfalder*, og de haardere i denne *Forbindelse* ombyttes med lettere. Man maa altsaa adskille *Nominernes Form* i *Statu cstr.* fra den Form, de have i *Forbindelse med Suffixer*.

(351) 3. I *Statu constructo* forandres Endelsen חֶרֶב til חֶרֶב; רָאָר til רָאָר; חֶרֶב og יְמִינִים og מְתִין til רָאָר, og forandrelige Vocaler falde bort i enkelte (No. 64), men forkortes i sammensatte Stavelser (No. 57), fordi Hovedtonen flyttes over paa *Genitivet*; f. Ex. רִצְחָה, שִׁירָה, בְּהִרְבָּה, בְּהִרְבָּה Stat. cstr. af רִצְחָה, שִׁירָה, בְּהִרְבָּה, בְּהִרְבָּה.

(352) 4. Ved Tillæg af *Suffixa gravia* have *Nominerne* altid den samme Form, som i *Statu cstr.* (fordi disse danne fulde betonede Stavelser) undtagen a) i *Dual.* og *Plur. masc.*,

hvor Endelsen ה i Stat. cstr. bortfalder (smlgn. No. 40, 99); b) i alle *segolerede* Nomina, hvor den segolerede Form almindelig maa beholdes i Statu cstr. (smlgn. No. 85), men den oprindelige Eenstavelses-Form bruges foran Suffixa (No. 64); c) i alle Nomina, som ende paa ה , hvori dette bortfalder ved Suff. grav., men gaaer i Statu cstr. over til ה og d) i nogle Ord forkortes Vocalerne sterkere ved Suffixa grav. end i St. cstr., især i Decl. II og VI; f. Ex. רְבָּקָם , רְבָּרָם ; רְבָּרִים , רְבָּרָת ; מְלָכָם , מְלָכָת ; שְׁמָן , שְׁמָנָה ; שְׁמָנִים , שְׁמָנִית ; חַקְּעָם , חַקְּעָת ; חַקְּעִים , חַקְּעִית ; חַקְּעִנָּה , חַקְּעִנָּת af Stat. absol. חַקְּעָ af Stat. abs.

(353) 5. Ved Tillæg af *Suffixa levia* lide *Nominernes Endelser* følgende Forandringer: a) ה , וּ og יְ falde ganske bort; b) ה gaaer over til הָ ; f. Ex. קָנִי , קָנֵי , קָנָה , קָנָה af Stat. abs.

(354) *Anm.* I Stat. cstr. og ved Suff. grav. have Ordene בֶּן *Fader*, בֶּן *Broder*, בֶּן *Svigerfader* og בֶּן *Mund Formerne* אָבִי , אָבָרִי , אָבָרִי og אָבָרִי ; men ved Suff. *levia* Formerne אָבִי , אָבָרִי , אָבָרִי og אָבָרִי .

(355) 6. Til Nomina kunne lægges nogle *paragogiske Bogstaver*, uden videre Indflydelse paa *Bemærkelsen*, nemlig:

(356) a. *He paragogicum* הָ , som lægges til Nomina i Statu absoluto. Det har aldrig Tonen, og bevirker altsaa ei heller nogen Vocal-Forandring, undtagen Bortkastelse af den laante Vocal i segolerede Ordformer (No. 64 og 379), og Foe-minin-Endelsen הָ gaaer over til הָ ; f. Ex. מְלָכָה , מְלָכָת af מְלָכָה .

(357) b. *Jod og Vav paragogicum* (יְ og וּ), der lægges til Nomina i Statu constructo, og har samme Indflydelse paa Vocaler som Tillæg af Suffixa; f. Ex. חִילּוּתָה , חִילּוּתָה for חִילּוּתָה , חִילּוּתָה .

§. 34.

Nominernes Declinationer.

(Hebr. Gram. §. 53—57. Conjug. Tabel. p. 49—62.)

(358) 1. Det Hebraiske Sprog har ingen *Casus*, men de forskjellige Former, Nomina have i Statu absoluto, i Forbindelse med Suffixa og ved Dualis og Pluralis Dannelse kaldes deres Declination.

(359) 2. Da de Forandringer, som under Declinationen foregaae med *Foeminin-Endelsen* הָ og הָ ikke vedkomme Ord af Masculin Form, maa man adskille *Masculinernes* og *Femininernes Declinationer*.

(360) 3. De Forandringer, som *Nominernes Endelser* lide, ere afhandlede i forrige Paragraph; men med Hensyn til *Vocal-Forandringerne* mærkes:

(361) a. De *uforanderlige* Vocaler beholdes under Flexionen, uden forsaavidt at en *plene skreven Vocal* kan gaae over til en *defectiv*; f. Ex. לְקֹרֶב af לֹקֶט .

(362) b. I *segolerede* Nomina beholdes den segolerede Form, saalænge de ikke faae Ende-Tillæg, men i dette Tilfælde kommer den oprindelige Eenstavelses-Form tilbage; men Plur. stat. abs. er dog dannet af en beslægtet Eenstavelses-Form med $(-)$ mellem Endeconsonanterne (No. 61). Denne Regel følge alle segolerede Nomina, undtagen dem, hvis mellemste Radical er ה eller ו ; thi i dem hviler ה under hele Flexionen i $(-)$ og ה i $(-)$. F. Ex. Stat. cstr. לְקֹרֶב , men med Suff. לְקֹרְבָּן ; Plur. Stat. abs. לְקֹרְבָּנִים , לְקֹרְבָּנִין , לְקֹרְבָּנִים , לְקֹרְבָּנִין , לְקֹרְבָּנִים , לְקֹרְבָּנִין af לְקֹרְבָּנִים .

(363) c. *Suffixa levia* træde simpelhen istedetfor *Dual-* og *Plural-Endelserne* וּ og וּ , og foraarsage ingen Vocal-forandring; f. Ex. אֲזַנִּים , אֲזַנִּים af אֲזַנְּמָה .

(364) d. I sidste Stavelse gaaer $(-)$ over til $(-)$ i *Stat. cstr.*; men beholdes foran *Suff. levia* og *Plural-Endelsen*; derimod beholdes $(-)$ almindelig i *Stat. cstr.*, men bortfalder ved *Suff. levia* og *Plural-Endelsen*; f. Ex. שְׁנָתָה , Stat. cstr. שְׁנָתָה ; Plur. שְׁנָתִים , שְׁנָתִים Stat. cstr. שְׁנָתִים , med Suff. שְׁנָתִים .

(365) e. I næstsidste Stavelse bortfalder under Flexionen altid en foranderlig Vocal; f. Ex. רְבָּרָה ; Stat. cstr. רְבָּרָה .

(366) f. I *Statu cstr. plur.* forekomme altid de korteste Former. Dersom Pluralis Formen endnu har en foranderlig Vocal $(-)$ tilbage, bliver denne her bortkastet; f. Ex. שְׁלָמִים , שְׁלָמִים Stat. const. שְׁלָמִים , שְׁלָמִים .

(367) g. I Ord, hvis Endeconsonant *dagescheres* under Flexionen, forandres Vocalen i sidste Stavelse saaledes: α) *Kamez* forkortes til (–), β) *Patach* beholdes eller forandres til (–); γ) *Zere* forkortes til (–) sjeldent til (–); δ) *Segol* forandres til (–); ε) *Cholem* forkortes til (–) sjeldent til (–) og *Schurek* forkortes til (–). (See Masc. 6 Decl.)

(368) 4. *Masculinerne* og overhovedet alle de Ord, som ikke have Foeminin-Endelsen מְנֻּאָה eller מְנֻּאָה (ved Gutturaler מְנֻּאָה) henføres til 7 Declinationer.

A. *Masculinerne Declinationer.*

(369) *Decl. I.* Nomina, som have uforandrede Vocaler. (Tabel. pag. 49.)

(370) *Decl. II.* Nomina, hvori den *sidste* Stavelses Vocal forkortes eller bortkastes, medens den *næstsidste* bestandig bliver uforanderlig. Herhen höre altsaa Eenstavelsesord med foranderlige Vocaler. (Tab. pag. 50—51.)

(371) *Anm. 1.* Ordet יָד Haand hedder foran Suff. *grav.* i Sing. יָד; f. Ex. יָדָתִי.

(372) *Anm. 2.* Nogle Nomina med (–) bortkaste dette under Flexionen; f. Ex. בְּנֵי פָלָשׁ Pl. בְּנֵי פָלָשׁ.

(373) *Decl. III.* Nomina, som have en foranderlig Vocal i *næstsidste* Stavelse. (Tabel. pag. 51.)

(374) *Anm. I* Ord af Formen יְבַשֵּׂע forandres i Almindelighed ogsaa Vocalen i *tredie sidste Stavelse* (–) under Flexionen til (–), der som den første Radical er et Gutturalbogstav, som i יְבַשֵּׂע.

(375) *Decl. IIII.* Nomina, som have *foranderlige* Vocaler baade i *sidste* og *næstsidste* Stavelse. (Tabel. pag. 52.)

(376) *Decl V.* *Segolerede Nomina*, nemlig: A. Derivata af regelmæssige Verber, hvori den laante Vocal er (–); B. Derivata af Verba sec. og tert. guttur., hvori den laante Vocal for Guturalens Skyld er (–); C. Derivata af Verba יְ, hvori den mellemste Radical יְ eller יְ under hele Flexionen kommer til at hvile; D. Derivata af Verba מְ, hvori den tredie Radieal er מְ, som hviler i (–) og hvori den segolerede Form først bliver tydelig i Pausa (No. 90)

og E. nogle Eenstavelses-Former (af Inf. Kal), som flecteres i Analogie med de segolerede Nomina. (Tabell. pag. 52—54.)

(377) *Anm. 1.* Med Hensyn til *Plural-Dannelsen* af Ord, som have Formen בְּנָה (Parad. No. 5) bemærkes: a) at nogle antage (–) istedetfor (–) under første Radical; f. Ex. בְּנָהָרָה; b) at בְּנָה Telt og בְּנָה Rod, hedde בְּנָהָן (No. 88) og בְּנָהָרָה (schaaraschim).

(378) *Anm. 2.* בְּנָה Pilekogger, har Formen בְּנָה foran Suff. lev.; og בְּנָה Gedebuk hedder i Plur. Stat. estr. בְּנָהָן.

(379) *Anm. 3.* Talordene עֲבָדָה syv og עֲבָדָה ni, have i Stat. estr. Sing. en Eenstavelses-Form בְּנָה (smagn. 4 Decl.), og de danne Pluralis af den oprindelige Eenstavelses-Form, בְּנָהָה, בְּנָהָה. Nogle faae Nomina danne deres Former i Analogie hermed.

(380) *Anm. 4.* Lægges מְ paragogicum eller מְ locale til et Ord af segoleret Form, da bortkaster dette den laante Vocal, men den oprindelige korte Vocal antages ikke, undtagen i de Ord, hvori den er (–); f. Ex. בְּנָהָה, בְּנָהָה, בְּנָהָה af בְּנָהָה, בְּנָהָה, בְּנָהָה.

(381) *Anm. 5.* Ordet גָּתָן, Jord, hedder ikke alene i Pausa (No. 63) men ogsaa naar Artiklen gaaer foran, גָּתָן.

(382) *Anm. 6.* I segolerede Nomina, hvis tredie Radical er et adspireret Bogstav, faae denne Dag. lene i Sing. foran Suffixa, men ikke i Plur. i Stat. estr.; f. Ex. יְקָרָה, יְקָרָה.

(383) *Decl. VI.* Nomina, som under Flexionen *dageschere* Endesonsonant. (Tabell. pag. 54—56.)

(384) *Anm.* Nogle Ord af Formen מְ (Parad. 1) antage saavel ved større Accenter (No. 28 og 61) som naar Artiklen gaaer foran (–) for (–); f. Ex. מְ, מְ og מְ; paa samme Maade יְ, יְ og יְ.

(385) *Decl. VII.* Nomina, som ende paa מְ (Smlgn. No. 341, 351, 353. Tabell. pag. 56.)

(386) 5. Naar et Nomen (Subst. eller Adjectiv) skal forandres fra Masculin til Foeminin ved Endelsen מְ, faae Masculinet blot den samme Form, som det har ved Suffixa *levia*; men skal Foem. dannes ved Endelsen מְ, da forandres Vocalen i *næstsidste* Stavelse paa samme Maade som ved Suffixa *levia*, men i *sidste* Stavelse gaaer desuden (–) eller (–) over til (–); (–) beholdes eller forandres til (–); מְ bliver til (–) og יְ til (–); קְלָמָה, קְלָמָה; שְׁמָה, שְׁמָה; טְהָרָה, טְהָרָה.

(387) 6. Foemininer, som ende paa נִ og נֵ , kunne henvores til fire Declinationer.

B. Foemininernes Declinationer.

(388) Decl. I. Nomina, hvori Vocalerne foran Foeminin-Endelsen נִ blive uforandrede. Tab. pag. 57.

(389) Decl. II. Nomina, som foran Foeminin-Endelsen נִ have (-) eller (ן) purum i en enkelt Stavelse. Tabel. pag. 57—58.

(390) Decl. III. Nomina, som foran Foeminin-Endelsen נִ have en kort Vocal i en sammensat Stavelse, og kunne henvores til segolerede Masculin-Former. Tabell. p. 58.

(391) Decl. IV. Foemininer, som have Endelsen נֵ , ved en Guttural נַ . Tabell. pag. 58—59.

(392) Anm. Ord, som ende paa נְנִ og נְנֵ , have undertiden (-) som den oprindelige Vocal, især foran Suffixet תִ ; f. Ex. נְנִנְנִ , נְנִנְנִ af נָנָ , נָנָ .

(393) 7. Uregelmæssige Nomina, som afvige fra de almindelige Paradigmata, findes med deres afvigende Former i alphabetisk Orden i Tabell. pag. 59—62.

§. 35.

Talordene.

(Hebr. Gram. §. 58. 59. Conjug. Tab. pag. 63—64.)

(394) 1. Cardinal-Tallene fra 1—10 have baade Masculin og Foeminin-Former, og almindelig særegne Former i Statu absoluto og Statu cstr. Tallet *Eet* er et *Adjectiv*, men fra 2—10 ere de Substantiver; foran Substantiver staae de derfor i Statu constructo, og fra 3—10 bruges Foeminin-Form foran Substantiver, der ere Masculiner, og omvendt. De ere anførte i Tabell. pag. 63.

(395) Anm. 1. נֶנֶ staaer for נֶנֶ (No. 68); נֶנֶ staaer for נֶנֶ (No. 48).

(396) Anm. 2. Dual-Former af disse Tals Foemininer bruges til at udtrykke Numeralia proportionalia נֶנֶ .

§. 35. TALORDENE.

(397) Anm. 3. Da Tallene fra 2—10 ere Substantiver, kunne de forbindes med Suffixa nominum; f. Ex. *I tre* נֶנֶ (eg. *trias vestra*).

(398) 2. Tallene fra 11—19 opstaae ved en Sammensætning af נֶ og הָנֶ *ti* og *Eenerne*, som sættes foran, oftest i Statu constructo. De forbindes adverbialiter med Substantiverne og staae derfor ikke i Statu cstr. (See Tabell. pag. 63.)

(399) 3. *Tierne* ere Pluralia af Enernes Masculin-Former; de staae adverbialiter ved Substantiver og bruges ikke i Statu cstr. See Tabell. pag. 63.

(400) Anm. נֶנֶ er dog Pluralis af נֶ *ti*.

(401) 4. De øvrige Cardinal-Tal ere anførte i Tabell. pag. 64.

(402) 5. For *Ordens-Tallene* har Sproget ikke særegne Former, undtagen for Tallene 1—10. De ere dannede af Cardinal-Tallene ved at tillægge Endelsen תִ og de indskyde oftest et - foran sidste Consonant. De ere anførte i Tabell. pag. 64.

(403) 6. Foemininerne endes paa נֶ og נֵ og ere tillige Numeralia partitiva; som נֶנֶ *den fjerde Deel*.

§. 36.

Partiklerne.

(Hebr. Gram. §. 60—65. Conj. Tabell. pag. 65—70.)

(404) 1. Partiklerne (Præpositioner, Conjunctioner, Adverbier og Interjectioner) ere i Hebraisk mestendeels oprindelige Nominal- eller Verbal-Former. De staae deels som i andre Sprog som særegne Ord, deels føies de umiddelbar foran det Ord, de nærmest høre til, og kaldes *Præfixer*; eller hænges til Enden af Ordet, og hedder *Adfixer*.

(405) 2. *Præfixerne* ere (foruden n artic. som ovenfor er afhandlet No. 91—95) *Præpositionerne* בְ , בָ , בִ og בְּ , *Conjunctionen* וְ og *Adverbiet* n *interrogativum*.

Præfixerne.

(406) 3. Præpositionerne בְ , בָ , בִ *ifølge* og בְּ *til* sættes alt-saa umiddelbart foran Ord, og have a) almindelig (-) under sig,

hvilket b) foran et vocalløst Bogstav forandres til en laant Vocal (efter No. 81 og 82); men c) har Ordet den bestemte Artikel, antage de dennes Vocal, og den selv udelades (No. 95); og d) umiddelbart foran Tonstavelsen faae de ofte (—); f. Ex. **תְּהִיאָתָה**, **לְסֶפֶר**, **בָּאָרֵי**, **בַּיּוֹטִים** (for **בְּיִוּטִים**), **לְשָׁבֶת**.

(407) *Anm.* Naar et Ord begynder med **בְּ** og een af disse Präpositioner sættes foran (med — No. 82), er **בְּ** undertiden bragt til at hvile i (—) efter No. 72 og 73; f. Ex. **בְּמִזְבֵּחַ** for **בְּמִזְבֵּחַ**.

(408) 4. Präfixet **בְּ** er opstaet af **בְּאָף**; det har derfor (—) og følgende Dag. forte (smlgn. No. 49), og foran Gutturalerne, som ikke kunne modtage Dag. forte (No. 66, 61.) faae det (—); f. Ex. **לְבָבָם**, **בְּעֵינָם**.

(409) 5. Präfixet **וְ** og (Vav copulativum) har a) almindeligt (—) under sig, men b) foran et vocalløst Bogstav og foran Læbebogstaverne **בְּמִתְ** bliver det **וְ**; og c) umiddelbart foran Tonstavelsen faae det (—), især naar det forbinder enkelte Ord og ikke hele Sætninger, eller naar Ordet, det sættes foran, staaer i Pausa; f. Ex. **וְיֻמָּה**, **וְבָנָה**, **וְדָבָר**, **וְיָמָם**.

(410) *Anm.* 1. Foran et vocalløst **וְ**, og undertiden foran **וְ** og **וְ** faae **וְ** (—) (efter No. 81), hvoe **וְ** da hviler (efter No. 72, 73); og foran **וְ** og **וְ** forekommer det ogsaa med (—) efter No. 81; f. Ex. **וְיָמָם**, **וְיָמָם**.

(411) *Anm.* 2. Foran et sammensat Schva faae **וְ** den korte Vocal, hvoraf det sammensatte Schva bestaaer (No. 82), med mindre det sammensatte Schva staaer under et Bogstav, som ikke er Guttural; thi da bliver det **וְ**; f. Ex. **וְעַמְּךָ**, **וְעַמְּךָ**.

(412) *Anm.* 3. Da *K'ri* af Ordet **מִתְ** (No. 35) er **מִתְ**, behandles ogsaa Präfixerne foran **מִתְ** som om de stode foran **מִתְ**; altsaa faae **מִ** (—) efter No. 66; og de øvrige Präfixa faae efter No. 82 (—), hvoe **בְּ** hviler; altsaa **מִתְ** for **מִתְ**, og derfor skrives **מִתְמִתְ**, **מִתְמִתְ** og saa videre.

(414) *Anm.* 4. *Vav convers. præteriti* (No. 155) præfigeres paa samme Maade som Vav copulativum. *Vav convers. futuri* (No. 159) har regelmæssig Patach med følgende Dagesch forte; men af et vocalløst **וְ** udelades dette almindeligt (No. 20, smlgn. No. 93), og foran Präformativet **וְ** faae det (—) (efter No. 66, 61); f. Ex. **וְיָמָם**, **לְמִתְ**.

(414) 6. Präfixet **הָ** (*He interrogativum*) mon, har a) almindeligt (—) under sig; men b) foran en Guttural faae det (—), c) foran et vocalløst Bogstav har det (—) efter No. 83, undertiden endog et følgende Dag. forte, og d) foran **הָ**, **הָ** og **שָׁ** med (—) faae det (—) efter No. 69; f. Ex. **אֲלֹהָהָה**, **הָאֲשָׁרָה**, **הָלֹבֶן**, **הָשָׁבֵב**.

(415) 7. Til Enden af Ord lægges Adfixet **הָ** (*He locale*) og betyder til Stedet.* Det har ikke Tonen, og bevirker derfor ikke nogen Vocal-Forandring i det Ord, det lægges til, undtagen ved segolerede Nomina, som tabe deres laante Vocal, men den oprindelig korte Vocal i første Stavelse kommer dog ikke tilbage, undtagen naar den er (—); f. Ex. **גָּדוֹלָה**, **גָּדוֹלָה**.

(416) 8. De øvrige Partikler ere meest *laante af andre Taledele*; saaledes ere *Præpositionerne* oftest Nomina i Stat. estr., *Adverbierne* oftest Nominal-Former eller Inf. absol. af Verber, *Conjunctioner* oprindelige Nomina eller Pronomina, *Interjectionerne* Nomina eller Imperativer.

(417) *Anm.* Naar *Imperativ* Former bruges som *Interjectioner*, have de ofte forandret deres Tone; f. Ex. **מְבַקֵּשׁ** Imp. Kal af **מְבַקֵּשׁ** *giv hid*, (No. 270); men **מְבַקֵּשׁ** *velan*.

(418) 9. Da Partiklerne ere oprindelige Nomina, behandles de ogsaa i Forbindelse med *Suffixerne* som saadanne, derfor mærkes:

(419) a. Alle *Præpositioner* styre Genitiv og derfor forbindes de med *Suffixa nominum singularium*, og kun **לְ**, **לִ**, **שְׁ** og **עַדְ** og undertiden **בְּ** og **מְ** forbindes med *Suffixa nominum pluralium*, fordi de selv oprindelig ere Nomina i Pluralis; f. Ex. **לְ** ikke **לִ**.

(420) b. Men de Partikler, i hvis Begreb Verbet *Er* ligger, forbindes altid med *Suffixa verborum* (styre Accusativ). Disse Partikler ere: **כְּ**, *det er*, **כַּ** *hvor er*, **כֹּ** *det er ikke*, **כַּ** *det er endnu*, og **כְּ** *see det er*; f. Ex. **כֹּאֲנָא** *det er ikke mig*.

(422) *Anm.* En Fortegnelse over Partiklerne i Forbindelse med Suffixer, findes i Tabellerne S. 65—70.

* Som Grækernes *δε*, f. Ex. *οὐγαρόδε*, *ταῦτασθε*.

SYNTACTISKE BEMÆRKNINGER.

§. 37.

Nomina.

(Hebr. Gram. §. 66—71.)

(422) 1. Det hebraiske Sprog har en langt større Rigdom paa Substantiver end Adjectiver, og bruger ofte hine for disse, især ved Stat. constructi Forbindelse; f. Ex. בְּמִזְבֵּחַ Samling af Dagene for alle Dage.

(423) 2. Hebræerne bruge den bestemte Artikel omrent paa samme Maade som vort Sprog, naar Talen nemlig er om en bestemt Person eller Ting, som enten allerede er omtalt, eller er almindelig bekjendt, eller sættes som den eneste i sin Art. Derfor kunne ogsaa nogle *Nomina prop.*, der oprindelig ere Appellativer, staae med den bestemte Artikel.

(424) Anm. 1. Naar et Substantiv er bestemt ved følgende Genitiv, eller Suffixum, har det ikke den bestemte Artikel; f. Ex. אֲחִיךָ dit Huus ikke dit Huset.

(425) Anm. 2. Naar tvende Substantiver saaledes ere forbundne med Stat. cstr., at de udtrykke eet Begreb, sættes Artiklen, naar den skal bruges, ikke foran det styrende Nomen, men foran Genitivet; f. Ex. סָלְבָּרִים יְהוּ שָׁבְּתָה Sølvkarrene.

(426) Anm. 3. Naar et Nomen staaer almindeligt (som Konge), sættes i Hebraisk som i Dansk ingen Artikel hos; men staaer det ubestemt (som en Konge), da sættes a) sjeldent den bestemte Artikel; b) oftest staaer det uden Artikel, eller c) הַיְהָ, הַיְהָ, וְהַיְהָ (een, een af) sættes foran; f. Ex. מִזְבֵּחַ יְהוָה הַיְהָ een af Propheterne, en Prophet.

(427) 3. Genitivet udtrykkes vel i Almindelighed ved Stat. cstr. (No. 349), men undertid ogsaa ved Præpositionen הַ eller ved הַנְּ or else ved andre Præpositioner.

(428) 4. Da Stat. cstr. egentlig blot tilkjendegiver en meget nær Forbindelse, bruges denne Form ogsaa udenfor det egentlige Genitiv-Forhold; f. Ex. רַבְּנָה מִקְדָּשׁ.

(429) 5. *Dativet* betegnes almindeligt ved Præp. בְּ; *Accusativet* ved Partiklen וְ, *Ablativ* ved Præp. מִ וְ וּ. *Vocativ* har ofte den bestemte Artikel foran sig.

(430) Anm. Accensativ-Mærket וְ sættes ikke foran ethvert Accusativ, men kun naar Nomen er bestemt, altsaa: a) enten er et Nomen proprium, b) eller har den bestemte Artikel, eller c) styrer et følgende Ord i Genitiv eller er forbunden med et Suffixum.

(431) 6. Da Adjectiverne ikke have *Comparations-Grader*, udtrykkes *Comparativ* ved Præp. נִמְנָה fremfor, og *Superlativ* ved Positiv, men saaledes, at a) enten Artiklen sættes foran Adjectivet, eller b) Adjectivet staaer i Stat. cstr. med det følgende Nomen, eller c) Egenskabs-Ordet gjentages i Genitiv, eller d) ved Omskrivning med נְכָנָה fremfor alle og בְּ iblandt; f. Ex. נְכָנָה יְהוָה den Ældste i hans Huus.

§. 38.

Pronomina.

(Hebr. Gram. §. 72—74.)

(432) 1. Et Pronom. separ. bruges for et Suffixum, naar dette for Eftertryks Skyld skulde gjentages: f. Ex. בְּרַכְנִי גַם אֵין velsign mig ogsaa (jeg) mig.

(433) 2. De personlige Pronomina bruges ofte incorrect med Hensyn til Genus, Ex. 2, 17.

(434) 3. Det relative Pronomen udtrykker egentlig blot *Relationen*, saa at et følgende Pronomen maa vise hvad Genus, Numerus og Casus det skal oversættes i. Derfor mærkes:

(435) a. *Nominativet* af det rel. Pron. betegnes blot ved Relativet, fordi det personlige Pronomen, som betegner Genus og Numerus, ligger i Verbet.

(436) b. *Genitivet* af det rel. Pron. betegnes ved רַבְּנָה og et følgende Suff. nom.; f. Ex. אֲשֶׁר אֲשֶׁר huis (qui ejus for cuius) Sæd.

(437) c. *Dativ* og *Ablativ* af det rel. Pron. betegnes ved **וְאֵלָי** og **וְאֵלֶיךָ** eller **וְאֵלֶיךָ** med Suffixum; f. Ex. **וְאֵלֶיךָ** *for hvem*.

(438) d. *Accusativ* af det rel. Pronomen betegnes α) enten blot ved **וְאֵלֶיךָ**, eller β) ved at sætte Nota acc. **וְאֵלֶיךָ** foran dette, eller γ) ved et følgende Suff. verb., eller δ) ved Not. acc. i Forbindelse med Suffixum; f. Ex. **וְאֵלֶיךָ** **וְאֵלֶיךָ** *hvem* (qui eum for quem)

(439) *Anm.* Det relative Pronomen *udelades* ofte, naar det Substantiv, hvorpaas det gaaer, staaer ubestemt. Gen. 15, 13.

(440) 4. De *reflexive Pronomina*, som Sproget mangler, udtrykkes a) enten ved Conjunctionerne Niphal og Hithpael, eller b) ved de personlige Pronomina, eller c) ved Omskrivning med nogle Substantiver, som **בְּנֵינוּ**, **בְּנֵיכֶם**, **בְּנֵיכֶם**, som **אֲנִי** **בְּנֵיכֶם**, *jeg kjenner ikke mig selv* (egentlig min Sjel).

(441) 5. Pronomen *selv*, *selvsamme*, udtrykkes ved **בְּנִמְצָאתִים**, **בְּנִמְצָאתִים**, eller ved en Omskrivning med Substantivet **בְּנֵי** *Been*; f. Ex. **בְּנֵי** **בְּנֵיכֶם**.

(442) 6. *Den ene, den anden* udtrykkes a) enten ved **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה** og i Foem. ved **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **הַזֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; **אֵלֶּה**; eller b) ved Gjentagelse af selve Substantivet.

§. 39.

Verberne.

(Hebr. Gram. §. 75—76.)

(443) 1. *Præteritum*, som nærmest svarer til *Indicativ* i Latinen, kan bruges aoristisk om alle Tider i *Indicativ*, og sættes ikke, hvor *Conjunctiv* vilde være nødvendig. Det staaer altsaa ikke alene om den forbigangne Tid, men bruges ogsaa

(444) a. for *Præsens* ved Sætninger, som staae ganske almindelige og ikke indskrænkes til en vis Tid; og ved Verber, som udtrykke en Tilstand eller Egenskab.

(445) b. for *Futurum*, naar det Tilkommende sættes som aldeles *vist*, altsaa naar Herren selv taler, eller Propheterne i hans Navn.

(446) 2. *Futurum*, der egentlig er *Conjunctiv*, bruges ikke alene som *Conjunctiv* i alle Tidsforhold, for at udtrykke

en Bøn, et Önske, og efter Partikler, som betyde *At*, men især om den *tilkommende* Tid, fordi alt Tilkommende efter sin Natur (med Undtagelse af det i No. 144 anførte Tilfælde) er noget *Uvist*, *Betinget* og *Afhængigt*.

(447) 3. Ved *Vav conv.* med *Fut.* betegne Hebræerne Handlingens bestandige Fremskridten (saa skete det₄ saa det, saa det, saa det o. s. v.) og bruge derfor denne Form fortrinsvis som historisk fortællende Tidsform.

(448) *Anm.* Naar i fortællende Stil en Handling sættes som samtidig med en anden, bruges *Participium* eller *Præteritum*. Gen. 18, 1.

(449) 4. Ved *Vav conv.* med *Præt.* danne Hebræerne en egen Form, som meest bruges med Futurums Betydning, som relativ Verbal-Form.

(450) 5. Naar *Participierne* bruges som Prædicat, staae de oftest for at betegne den nærværende Tid. Gen. 16, 8.

(451) *Anm.* *Participierne* kunne construeres enten som de Verber, hvorfaf de ere dannede, eller staae som Nomina med Genitiv, med samme Forskjel i Betydningen som i Latin. (Smlgn. amans virtutem og amans virtutis).

(452) 6. Naar tvende *Imperativer* følge efter hverandre, tilkjendegiver i Almindelighed det første en *Betingelse* og det sidste en *Følge*, og maa oversættes som *Futurum*. Gen. 42, 18.

(453) *Anm.* *Futurum* bruges istedetfor *Imperativ* a) i negative Sætninger b) i Passiv og i tredie Person i Activ, og c) ofte, naar Imperat. ikke kan blive det første Ord i Sætningen.

(454) 7. *Inf. absol.* bruges deels naar Verbet ikke styrer noget Object, deels som Abl. gerundii ved et Tempus finit. af samme Verbum, for at forstærke Begrebet. Gen. 3, 4.

(455) *Anm.* Ved *Inf. absol.* kan dog Tempus finitum være udeladt, og da maa Inf. abs. oversættes efter Contexten; f. Ex. **יָמִין**. Gen. 41, 43.

(456) 8. *Inf. cstr.* bruges, naar et Verbum styrer et Object. Om dets Forbindelse med Suff. verb. og Suff. nom. see No. 207.

§. 40.

Partiklerne.

(Hebr. Gram. §. 77—80).

(457) 1. *Præpositionerne*, som oprindelig ere Nomina, (No. 416) kunne deels være enkelte, deels sammensatte. Af deres oprindelige Betydning forklarer man sig deres Brug til at forbinde Verberne med deres Objecter.

(458) 2. De *Conjunctioner*, i hvis Begreb *At* ligger, have Futurum efter sig som *Conjunctiv*. (No. 446).

(459) 3. Bekræftelses-Adverbiet *Ja* mangler Sproget, men udtrykker det ved at gjentage det personlige Pronomen, eller Prædicatet, eller ved at omskrive det. Gen. 27, 2. Derimod har Sproget Rigdom paa Negtelses-Partikler, som: *נַא ikke*, *לֹא*, *לֹא at ikke*, *לֹא בְּ uden at*, *לֹא בְּ ikke at*.

(460) 4. Eftersom *Interjectionerne* ere oprindelige Nominal- eller Verbal-Former, construeres de enten som Nomina eller som Verba.

§. 41.

Ordenes Forbindelse.

(Hebr. Gram. §. 81—87).

(461) 1. Hebræerne bruge *Apposito* i mange Forbindelser, hvor man i andre Sprog bruger Genitiv, især ved Angivelse af *Tal*, *Maal*, *Vægt* og ved *Tidsbestemmelser*. Gen. 41, 1.

(462) 2. Ved et Nomens *Gjentagelse uden Copula*, betegne Hebræerne enten en *Mængde*, eller *Distribution* eller *Forstærkelse* i Begrebet. Gen. 14, 10; 32, 17.

(463) Anm. Naar et Nomen gjentages med *Copula* tilkjendegiver det en Forskjellighed; f. Ex. *תָּמִימָן to Slags Vægt*.

(464) 3. Naar et *Adjectiv* staaer som *Tillægsord* til et Substantiv, følger det efter dette, retter sig efter det i Genus og Numerus, og har Artiklen, hvis Substantivet er bestemt (ved Artikel eller følgende Genitiv eller Suffixum); men, naar *Adjectivet* staaer som *Prædicat* til et Substantiv, sættes det foran uden Artikel. *לְאֵלֹהִים הַאֲרִיךְ שֶׁבֶן den store Mand*, *Manden er stor*.

(465) Anm. Ved *Collectiver* staae Adjectiverne som *Tillægsord* i Plur.; men ved Plur. *excellentiæ* (No. 347) i Singularis.

(466) 4. *Prædicatet* retter sig efter *Subjectet* i Genus, Numerus og Person.

(467) Anm. 1. *Collectiver*, have ofte *Prædicatet* hos sig i Pluralis; men *Pluralia excellentiæ* i Singularis.

(468) Anm. 2. *Prædicatet* staaer i *Sing.* hos et Substantiv i *Plur.* a) naar Verbet gaaer foran, og maa opfattes impersonaliter; b) naar *Plur.* skal forstaas *distributivt*.

(469) Anm. 3. Et *Prædicat* til flere *Subjecter* staaer i *Sing.* naar det gaaer foran, i *Plur.* naar det følger efter dem. Gen. 31, 14.

(470) 5. Naar *Prædicatet* er et *Nomen*, og man altsaa i andre Sprog bruger *Copula Er*, sætte Hebræerne enten blot *Nomen*, eller de forbinde det med *Subjectet* ved det personlige Pronomen, især i 3 Person, eller ved Verbet *הָיָה*.

(471) 6. For at lægge Eftertryk paa et *Ord* i *Sætningen*, sætte Hebræerne det ofte i *Sætningens Begyndelse* som en *Nominativus absolutus*, og forbinde det med *Sætningen* enten ved *Copulat.* eller et personligt Pronomen. Gen. 22, 24.

(472) 7. En *Tidsbestemmelse* sætte Hebræerne ofte som *Casus absolutus* foran den egentlige *Sætning* helst i *Accusativ* eller med en *Præposition*, og derpaa følger i Almindelighed *Væ conversivum*.

(473) 8. *Verberne* forbindes enten ligefrem med deres *Object* (styre *Accusativ*) eller ved *Hjælp* af *Præpositionerne*. Nogle Verber tage to Objecter til sig, hvoraf det ene staaer som *Appositio* til det andet.

(474) 9. Forsaavidt Verberne construeres med *Præpositioner*, afhænger Valget af disse af deres *Grundbetydning*, og eet Verbum kan derfor construeres med forskjellige *Præpositioner*, hvorved Betydningen modificeres.

(475) Anm. 1. Med *א* construeres mange Verber; derfor bemærkes:

(476) a. Verber construeres med *א* i Betydning af at nyde Noget med *Deeltagelse*. Gen. 21, 16.

(477) b. Verba, som bemærke at *gave*, *komme*, construeres med *א* i Betydning af at *bringe*.

68 SYNTACTISKE BEMÆRKNINGER. §. 41. ORD. FORB.

(478) c. Verba, som bemærke at *vidne*, construeres ved **a** i Betydning af at *vidne imod*.

(479) d. Verba, som bemærke at *raabe*, *kalde*, construeres med **a** i Betydning af *anraabe*, *paakalde*. Gen. 4, 26.

(480) e. Verbet **mæ** drikke, construeres med **a** i Betydning *drikke af Noget*. Gen. 44, 5.

(481) Anm. 2. Med **b** construeres i de yngere Skrifter mange Verber, som i de ældre Bøger staae med Accusativ; derfor mærkes:

(482) a. Verber, som bemærke at *blive til Noget*, *gjøre til Noget*, construeres med **b**.

(483) b. Verba, som bemærke at *tale*, *fortælle*, construeres med **b** eller **bz** i Betydning *tale om*.

(484) c. Nogle Verber i Hiphil construeres især i de yngere Bøger med **b**.

(485) Anm. 3. Med **a** construeres de Verber, som bemærke at *frygte for*, *vogte sig for*, *flygte for*, *tie for*, *skamme sig over*, *belære over*.

(486) Anm. 4. Med **bz** construeres Verber, som bemærke at *glæde sig og sørge over Noget*, *bedække eller beskytte Noget*, *overdrage og overgive til Een*, *at være besværligt for eller fjendtlig mod Nogen*.

(487) Anm. 5. Med **ra** construeres de Verber, som bemærke at *adskille og skjelne imellem*.

(488) 10. Den almindelige Regel for Ordfølgen er denne: *at det styrede Ord følger paa det styrende*. Sætningens Dele følge derfor ogsaa i den naturlige Orden: *Subject*, *Prædicat*, *Object*.

(489) 11. Det Ord, som der ligger Eftertryk paa, sættes først i Sætningen.

(490) Anm. *Adjectivets Plads* er ovenfor bestemt baade naar det staacer som Prædicat og Tillægsord (No. 464). *Relativet* maa staae først i Sætningen, men det personlige Pronomen, eller det Adverbium, som nærmere bestemmer det, adskilles saa langt fra det, som muligt er. Vav convers. fordrer den først Plads i Sætningen, med mindre en Casus absolutus, eller en Tidsbestemmelse gaaer foran.

Rettelse.